

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR

Deák Ferenc Továbbképző Intézet

Társasági jogi szakjogász képzés

A POSTABANK RT. MŰKÖDÉSE 1988-TÓL 1998-IG

Készítette: dr. Kádár Mercédesz

Konzulens: dr. Tomori Erika

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS
2. A bank megalakulása és részvényesei
  - 2.1 A bank szervezete
  - 2.2 .A bank működésének szabályozottsága
  - 2.3 A bank belső szabályozási szintjei és formái
  - 2.4 Tőke-megfelelési mutató
  - 2.5 Az általános és a kockázati céltartalék-képzés szabályai és menete
3. A bank üzletpolitikája
  - 3.1 Az 1995. évi üzletpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében született Igazgatósági döntések és Ügyvezetőségi ajánlások
  - 3.2 Az 1996. évi üzletpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében született Igazgatósági döntések és Ügyvezetőségi ajánlások
  - 3.3 A követelések értékesítése
4. A bankpánik és következményei
5. A Bankfelügyelet által elrendelt vizsgálat és következményei
6. A bíróság értékelése a POSTABANK Rt. működéséről a büntetőeljárás tükrében
  - 6.1 FŐVÁROSI BÍRÓSÁG
  - 6.2 FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA
  - 6.3 A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
7. ÖSSZEGZÉS

1. BEVEZETÉS

1987. január 1-jével a magyar bankrendszert kétszintűvé alakították át, amelyben a központi bank mellett kereskedelmi bankok, szakosított pénzüintézetek, valamint egyéb pénzüintézetek is funkcionáltak. A bankok közötti verseny kibontakozásának feltétele, hogy a rendelkezésre álló tőkét átcsoportosító intézetek tevékenysége ne legyen korlátozva sem az ügyletek, sem az ügyfelek körét tekintve. 1987. július 31. óta mind a vállalatoknak, mind a bankoknak lehetőségükben áll megválasztani partnereiket. Így megteremtődött annak a lehetősége, hogy az ügyfél saját belátása szerint ügyeinek intézésekor azt a bankot válassza, amelyet a legmegfelelőbbnek ítél meg.

A Postabank megalakulásától kezdve gyűjthetett lakossági betéteket a Bankfelügyelet által meghatározott feltételekkel, míg a már piacon lévő öt kereskedelmi bank csak 1989. január 1-től kapta meg a lakossági jogosítványokat. Bár a lakossági piacon az Országos Takarékpénztár konstrukciói már hosszú idő óta jól bejáratottak voltak és az emberekben az az asszociációs kapcsolat élt, ha lakossági pénzüintézetről van szó, akkor az egyértelműen az Országos Takarékpénztár. A Postabank piaci stratégiája támadó jellegű volt, ennek előnye a lakossági pénzpiac számára az új konstrukciók megjelenése, ami elősegítette a piac fellendülését, és szélesebb választási lehetőséget biztosított a lakossági megtakarítások és hitelek számára. Így a Postabank megalakulásától kezdve dinamikusan növekedett.

1998-ban a Budapest Bank Rt.-nél dolgoztam a lakossági üzletágban. Abban az időben a Postabank az érdeklődés középpontjában állt a 97-es bankpánik miatt. Élénk vitákat folytattunk a kollégáimmal a témáról. Akkoriban politikusok és bankszakemberek egyaránt úgy nyilatkoztak, hogy a bank (látszólagos) stabilitásának fenntartása nem csak a Postabanknak, hanem az államnak is az érdekében állt, mivel "bedőlése" vélhetően a teljes magyar pénzüintézeti rendszert megremegtette volna.

Szakedolgozatom monografikus jellegű, melynek célja az Rt. formátumban működő Postabank bemutatása; első - hosszabb terjedelmű - részében áttekintést adok a Postabank működéséről, üzletpolitikájáról, vázoló a felmerült problémákat és az azokra tett megoldási javaslatokat,

konkrét lépéseket, ezt követően kívánom a működés értékelését adni a háromfokú bírósági eljárás tükrében. Azért a büntető eljárást vettem alapul, mert a bizonyítási eljárás során kirendelt igazságügyi könyvszakértői vélemény és az azt követő pótszakértői vélemény pontos képet ad, arról, hogy az Rt. társasági formában működő Postabank működésében milyen hiányosságok vezettek a bekövetkezett vagyronvesztéshez

Nem témája a dolgozatomnak a finanszírozás (üzletrészvásárlás, diszkontkincstárjegyek vásárlása, hitelnyújtás a kötvény jegyzőjének vagy vásárlójának) során kötött ügyletek adatainak részletes ismertetése.

Dolgozatom terjedelmébe nem fért bele a Postabank Rt. működése során alkalmazott könyvvizsgálók ellen indított kártérítési eljárások bemutatás, elemzése. Megemlítem, hogy 2010. február 8. napján a Legfelsőbb Bíróság jóváhagyta¹ a Fővárosi Ítéltábla azon döntését, amely szerint a felperes magyar állam 731 millió forint perköltséget köteles téríteni a Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.-nek, illetve több mint 200 milliót a Prudentia Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft.-nek. Az időközben megszűnt harmadik könyvvizsgálóval, az Arthur Andersennel szembeni kártérítési igény elenyésző, bár a bírósági eljárás itt még folytatódik. Így a Magyar Állam végleg elvesztette a Postabank-pert, miután a Legfelsőbb Bíróság elutasította azt a felülvizsgálati kérelmet, amelyet a magyar állam egy korábbi, keresetét elutasító bírósági döntés miatt nyújtott be. A több mint tíz éve kezdődött perben a felperes Magyar Állam a Postabank volt könyvvizsgálói ellen két jogcímen 170 milliárd forintos kárigényt jelentett be, de az idők során az összeg 50 milliárdra csökkent, mivel a Postabank által okozott kár nagyobb része megtérült. Az 50 milliárd forintos kártérítés igényt a Postabank két volt könyvvizsgálója, a Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft., illetve a Prudentia Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft. ellen akarta érvényesíteni a Magyar Állam, mivel indoklása szerint a két cég hozzájárult ahhoz, hogy a pénzügyintézet működéséről, gazdasági teljesítményéről hamis kép alakuljon ki. A Postabank konszolidációjával kapcsolatos kár megtérítésére vonatkozó keresetet csak az Arthur Andersen Kft.-vel szemben tartotta fenn, mert a cég nem könyvvizsgálóként tevékenykedett a banknál, hanem tanácsadóként².

---

1 <http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20100209-postabank-ugy-vegleg-elvesztette-az-allam-a-konyvvizsgalok-elleni-pert.html>

2 Forrás: <http://www.elemzeskozpont.hu/content/postabank-%C3%BCgy-folytat%C3%B3dik-magyar-%C3%A1llam-arthur-andersen-tan%C3%A1csad%C3%B3-c%C3%A9g-elleni-pere>

A kétszintű bankrendszerben öt intézmény kapott általános felhatalmazású kereskedelmi banki jogosítványokat:

1. Magyar Hitelbank (MHB) Rt.
2. Országos Kereskedelmi és Hitelbank (OKHB) Rt.
3. Budapest Bank Rt.
4. Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.
5. Általános Értékforgalmi Bank Rt.

Dolgozatomnak nem témája a Postabanknak a versenytársakkal való összehasonlítása, a versenytársak részletes ismertetése és működésük elemzése, ezért csak rövid áttekintést adok róluk alaptőkéjük és ügyfélkörük alapján:

A Magyar Hitelbank Rt. a szétosztás során főleg az iparban és a kereskedelemben működő partnereket örökölte. 8,983 milliárd forintos alaptőkével indult, ami a bankok között a legmagasabb érték volt. 1987-ben 25 területi igazgatóságon 1600 alkalmazottjának 2/3-a dolgozott.

Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. alapvetően mezőgazdasági és kereskedelmi irányultságú banknak indult, mivel az ügyfélkörnek 60 %-a a mezőgazdaság, élelmiszeripar és a belkereskedelem köréből került ki. Alaptőkéje a második legnagyobb volt (6,590 milliárd forint). Az OKHB rendelkezett a kezdeti időszakban a legjelentősebb fiókhálózattal, szám szerint 46-tal.

A Budapest Bank Rt. több bank egyes osztályainak összevonásából jött létre 3,8 milliárdos alaptőkével. Megalakulásakor az energiaszektor gazdálkodó szerveinek számlavezetését és a kisebb hiteligenyű vállalatokat kapta. A Budapest Bank 22 fiókkal rendelkezett megalakulásakor.

A Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. már korábban is részt vett a hazai bankéletben, de csak igen speciális tevékenységi formákat látott el 1987 előtt. A bankreformot követően tevékenység-változásra lett kényszerítve, nyitnia kellett a belső piac felé. Alaptőkéje 1987-ben 4,374 milliárd

forint volt. Fiókokat nem örökölt a Magyar Nemzeti Banktól.

A nagyok közül az Általános Értékforgalmi Bank Rt. az 1987 előtti időszakban a külföldiek magyarországi, illetve a magyar állampolgárok külföldön lévő vagyonával kapcsolatos ügyeket intézte és emellett felruházták bizonyos kereskedelmi banki jogokkal is.

A pénzügyi lakossági területére még mindig az Országos Takarékpénztár monopolhelyzete volt a jellemző a bankreform idején, a kereskedelmi bankok működése nem jelentett számára konkurenciát sem a jogosítványok által biztosított tevékenységi körükben, sem pedig a fiókhálózatok terjedelmében. Az Országos Takarékpénztárnak azonban kezdetben jelentős hátránya volt az újonnan alakult kereskedelmi bankokkal szemben, hogy nem végezhetett kereskedelmi banki tevékenységet - mivel a Bankfelügyelet nem találta erre alkalmasnak - , így csak a lakossági hitelpiac volt nyitott előtte.³

A bankrendszer működése szempontjából lényeges lépés történt 1991-ben a pénzügyi törvény - az 1991. évi LXIX. tv. - elfogadásával, amely rögzítette a hitelintézetek működésének jogi kereteit, távlatilag szabályozta az állami tulajdonlás mértékét. Az 1991. évi LX. tv. - a Magyar Nemzeti Bank jogállásáról - meghatározta a jegybank működési kereteit, rögzítette a bank és az állam viszonyát, biztosította előbbi korábnál szélesebb önállóságát.

A rendszerváltást követően kezdetben a magyar bankrendszer igen gyors léptekkel haladt előre. Jelentősen nőtt a hitelezés, megindult a girorendszer kialakítása, fokozatosan megjelentek az eltérő kondíciójú bankkártyák, növekvő mértékben kerültek kibocsátásra a különböző értékpapírok. A pénzügyi intézetek 1980-1990-es évek fordulójának időszakában jövedelmeiket elsősorban fiókhálózatuk és apparátusuk kiépítésére használták fel. Ugyanakkor a korszerű banktechnikai eszközök alkalmazása terén a hiányokat nem sikerült felszámolniuk. A gazdaság teljesítményének a csökkenése, a hitelkihelyezések - az örökölt hitelek - következtében a bankok egy részének helyzete 1992-1993-ban megrendült. Megtörtént az első bankcsőd is az Ybl Bank esetében.

---

3 Private bankár képzés, Budapest Bank Rt., 1998.

A kormányzat a bankrendszer megmentése érdekében 1992 decemberében elindította a bankkonszolidációt, majd annak részeként a hitel- és adóskonszolidáció folyamatát. Ez 18 bankra, 72 takarékszövetkezetre és rajtuk keresztül 15 ezer adósra terjedt ki. Emellett az adóskonszolidáció keretében a nagy összegű hiteleket felvett állami vállalatok szanálására is sor került 50 milliárd forint értékben. 1993 márciusától az állam több lépcsőben összesen 338,7 milliárd forint értékben húszéves lejáratú hitelkonszolidációs kötvényt bocsátott ki, elengedett az állami hitelezők tartozásából 4,9 milliárd forintot, míg a privatizációs szervezet saját forrásaiból 12 milliárd forintot fordított tőketartalék juttatására. A bankkonszolidáció - amelynek szükségességét, lebonyolítását végrehajtása során és azt követően is állandóan vitattak - az adott időszakban elkerülhetetlen lépés volt - hiszen megmentette a bankrendszert az összeomlástól, amely a magyar gazdaságra beláthatatlan következményekkel járt volna -, még ha jogszerűtlen felhasználások, téves döntések kísérték is és egyes esetekben a kitűzött célok sem teljesültek maradéktalanul.⁴

Összefoglalva, a kétlépcsős bankrendszer kialakítása teret engedett a minél szélesebb versenyképesség biztosítására. A kezdeti időszakot követően elindult a vállalatok lassú mozgása a bankok között a szélesebb és előnyösebb szolgáltatást nyújtó intézmény felé. Az igazán nagy eredménye azonban a hitelkihelyezés megítélésénél volt látható, a bankok mint profitorientált részvénytársaságok, minden egyes hitelkihelyezés előtt széles körben igyekeztek információt szerezni a kérelmező likviditásáról. Az öt nagybanknak komoly nehézséget jelentett az a tény, hogy megalakulásukkal egyidejűleg számottevő kétes kintlévőséget is örököltek a Magyar Nemzeti Banktól.

Ebbe a gazdasági és bankrendszeri szituációba lépett be mint új pénzügyintézet a Postabank és Takarékpénztár Rt. 1988. június 28-án.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani a megkeresett bankszakembereknek, akik munkámhoz segítőkészségükkel, szakmai hozzáértésükkel nagymértékben hozzájárultak.

---

⁴ <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/385.html#391>

2. A Bank megalakulása és részvényesei

A Postabank és Takarékpénztár Rt. 94 részvényessel és 2,2295 milliárd forintos alaptőkével alakult 1988. június 28-án. A törzstőke nagysága alapján a bank helye a közepes alaptőkével rendelkező bankok között volt. A sikeres 1988-89-es üzleti évek után a bank részvényesei 4 milliárd forintra emelték az alaptőkét, amellyel és a mérlegfőösszeg értékével a bank hatodik helyre került a kereskedelmi bankok között.⁵

Az állam részesedése mindössze 22 % volt. Ez az arány az 1990-es alaptőke emelésekor 20 %-ra csökkent. A bank másik fő részvényese a Magyar Posta volt kezdetben 28 %-os részesedéssel.⁶

Az 1990-es közgyűlésen - bankfelügyeleti engedéllyel - a bank részvényeseinek köre kibővült két osztrák partnerrel (Wiener Allianz Versicherung AG.; Postsparkasse AG), akik együttesen az alaptőke 16 %-át jegyezték. Ez lett az első olyan - eredetileg 100 %-osan magyar tulajdonú - kereskedelmi bank, amelyhez később jelentősebb külföldi tőke is társult. A kisérszvényesek köre 1988-ban 92, 1990-ben 179 volt.

A részvényesek kapcsolata a bankkal szoros, ami az első pénzügyi évben kialakított hitel és betéti kapcsolatokról is jól megfigyelhető. (1. táblázat)⁷

Megnevezés	Betét (%)	Hitel (%)
Részvényesek	80	43
Más gazdálkodó szervezetek	20	57

A Postabank tevékenységi köre - a bankreform óta először - lefedte a hazai pénzpiac két nagy szegmensét, a lakosságit és a gazdálkodóit. A Bankfelügyelet szabad utat adott az első univerzális jogosítványokkal bíró kereskedelmi banknak. Ezzel megelőzte az öt nagyot - a Magyar Hitelbank Rt, az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt., a Budapest Bank Rt., Magyar Külkereskedelmi Bank Rt., Általános Értékforgalmi Bank Rt. - , mivel a Postabank megalakulásakor ők még nem tevékenykedhettek a lakossági pénzműveletek piacán. A Bankfelügyelet ezért úgy döntött, hogy

⁵ http://www.es.hu/:a_postabank-per_vadirata;2006-07-30.html

⁶ Forrás: 1991. év közgyűlési anyaga; jegyzőkönyv április

⁷ Ua.

mindaddig, amíg a többiek nem kapják meg ugyanazokat a jogokat, mint a Postabank, addig csak mink kereskedelmi bank működhet, és megkezdheti a lakossági betétek gyűjtését, de ezeket a forrásokat a Magyar Nemzeti Banknál kellett elhelyezni az első évben. A lakossági piac területi lefedésének érdekében a bank szoros kapcsolatot alakított ki a Magyar Postával, s ennek eredményeként Magyarország 3200 postahivatala ügynöki hálózataként működött.

A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 232. § (1) bekezdése az rt. fogalmát akként határozza meg, hogy a részvénytársaság előre meghatározott összegű és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakuló gazdasági társaság, amelynél a tag (részvényes) felelőssége a társasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes egyébként nem felel.

Ez a bevezető rendelkezés súlyponti szabálya a részvényjognak. A társasági forma lényegét, sőt gazdasági szerkezetének legfőbb sajátosságait kifejező fogalmi meghatározás ugyanis besugározza az egész részvényjogi szabályozást, és a részletszabályoknál segítséget ad a pontosabb megértéshez és jogalkalmazáshoz. Ezt az iránytű szerepet azonban csak akkor tudja a meghatározás maradéktalanul megvalósítani, ha a részletszabályokkal nem kerül ellentmondásba, és az egyéb törvényi meghatározásokkal is harmonizál.

A Gt. fenti szabálya mellett a Ptk. 53. § (4) bekezdése is megállapítja az rt. fogalmát. Ez a meghatározás lényegében megismétli a Gt. 232. § (1) bekezdésének a tartalmát, a bekezdés záró rendelkezésében azonban a részvényesek felelősségi szabályát már szükséztűbben állapítja meg. A Ptk. 53. § (4) bekezdése szerint ugyanis a társaság tartozásaiért a tag nem felel. A Gt. azonos felelősségi szabályában lévő egyébként szót tehát a Ptk. szövege nem tartalmazza, ami a gyakorlatban bizonyos értelmezési vitákat okozott. Nevezetesen, hogy a szó hiánya, vagy annak a használata fejezi-e ki egyértelműbben a részvényesi felelősség tartalmát. Továbbá, hogy a két törvény részvényesi felelősségi szabálya teljeskörűen azonos tartalmat takar-e, és ha nem, a kettő közül melyik az irányadó fogalmi szabály. A választ ezekre a kérdésekre a fogalmi meghatározás elemeinek az elemzése útján lehet a legcélravezetőbb módon megadni.

a) A fogalmi meghatározás elemei

A Gt. 232. § (1) bekezdése értelmében az rt. kizárólag előre meghatározott értékű részvényekből álló alaptőkével alakulhat. A Gt. megfogalmazásából egyértelműen kiderül, hogy a törvény az előre meghatározott, úgynevezett szilárd alaptőke elvi alapján áll. Ez az elv a klasszikus részvényjognak is központi elve volt, így az 1875. évi XXXVII. törvény fogalmi meghatározása is ezt fejezte ki. Ebből az elvből következik, hogy a részvény-névérték és az alaptőke között mindig szími matematikai összefüggés áll fenn. Ha ugyanis valamennyi részvény névértékét összeadjuk, megkapjuk az alaptőkét.

b) A kibocsátási érték

A részvényt azonban a társaságok nem csak névértéken, hanem kibocsátási értéken is kibocsáthatják. Ezt a - korábbi jogunk által nem ismert - új lehetőséget a fogalmi meghatározásban teremti meg a Gt. A kibocsátási érték tartalmát azonban külön nem határozza meg a törvény, ezért azt a különböző szabályok egybevetéséből kell kiolvasnunk.

c) A részvényesi felelősség

A fogalmi meghatározás állapítja meg a részvényjog lényegi elemét, a részvényesek korlátozott felelősségét is. A Gt. 232. § (1) bekezdéséből következően a részvényes vagyoni felelőssége a jegyzett részvények értékéig - tehát a névértékig, és ha van névérték feletti összeg is, úgy a kibocsátási értékig - terjed ki. A részvény értékén túl azonban a részvényes nem felel a társaság tartozásaiért. A részvényesi felelősségnek az a fő jellemzője, hogy a társaság hitelezői sohasem léphetnek fel közvetlenül a részvényesekkel szemben. Ezt a felelősséget kizárólag csak az rt. érvényesítheti a részvényeseivel szemben. Ezért ez a felelősség nem csak korlátozott, hanem közvetettnek is mondható.

Az rt. viszont már korlátlanul, az egész vagyonával felel a tartozásaiért. Ami tehát azt jelenti, hogy a társaságok elsősorban a részvények ellenértékéből összeálló alaptőkéjükkel felelnek a hitelezőknek a tartozásokért. (Emellett azonban természetesen az alaptőkén felüli vagyonukkal is felelnek.)

Az alaptőke azonban a részvényesek betétjeiből áll össze, ezért a részvényesi felelősség közvetett,

és mivel az alaptőke lényegében részvénytőke, a Gt. 234. § (1) bekezdésének a részvényesi korlátolt felelősséget megállapító meghatározásának az egyébként szóhasználatára erre a közvetett felelősségre utaló szónak tűnik. Ezért a Gt. felelősségmeghatározása pontosabb, mint a Ptk. 53. § (4) bekezdésének a megfogalmazása. A jogi irodalomban azonban olyan, ezzel ellentétes nézet is van, amely a Ptk. meghatározását tartja pontosabbnak, és a Gt. megfogalmazásában feleslegesnek és zavarónak látja az egyébként szó használatát.

d) A részvényes kockázata

A részvényes korlátolt felelőssége egyúttal a kockázat bemérési pontja is, hiszen ezen keresztül tudja pontosan felmérni a részvényes a befektetésének a kockázatát. A részvény ellenértékéként nyújtott vagyoni hozzájárulás ugyanis sem a társaság fennállása alatt, sem pedig a megszűnése után nem követelhető vissza a társaságtól. A társaság esetleges sikertelen működése esetén tehát maximum a befektetett összeget veszítheti el. Sikeres működés esetén viszont a társaság megszűnése esetén a hitelezők kielégítése után fennmaradó tiszta vagyona várományi joga van, mégpedig főszabályként részvényhányada arányában, és az ilyen úton nyert összeg akár több is lehet a befektetett összegnél (de természetesen kevesebb is lehet annál).⁸

A kereskedelmi bankok csak 1989. január 1. napjától kapták meg a lakossági jogosítványokat. A vállalati ügyfélkör szétesztása már az 1987-ben megalakult kereskedelmi bankok között megtörtént, így a Postabank kimaradt ennek előnyeiből: nagyszámú induló ügyfélkör; és nem érezhette ennek hátrányait sem: magas induló és behajthatatlannak tűnő hosszú- és rövidtávú kintlévőségek. A Postabank a vállalati szférában így csak a piacon már ismert kereskedelmi bankok részesedésének rovására alakíthatta ki ügyfélkörét, melynek alapját a bank aktív és passzív pénzműveleteinek mind a gazdálkodói, mind a lakossági szférában való beindítása volt.

A Postabank univerzális bankként jött létre, ezért céljait is több - a részvénytársasághoz és a tevékenységhez kapcsolódó - szegmens számára kellett megfogalmazni. Ezt általában a világ nagy pénzintézetei és szolgáltató cégei egy mondatban, frappáns szlogenben szokták meghatározni.

---

⁸ 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról, kommentár a 232. § (1) bekezdéséhez

A Postabank szlogenje: A BANK AMELY IGAZÁN KÖZEL ÁLL ÖNHÖZ

Ez a megfogalmazás, valamennyi érdekelt csoport számára sugallt valamit. A csoportok a következők:

Részvényesek

Gazdálkodók

Lakossági szféra

Postabank- és postai alkalmazottak

Az első csoport több szempontból is kitüntetett helyen áll a bank viszonyai között. A részvényesek azok, akik meghatározzák a bank hosszú távú működését és döntenek róla. Így számukra azt sugallja a bank szlogenje, hogy messzemenően figyelembe veszi a részvényesei érdekeit, és megfelel az általuk támasztott elvárásoknak.

A második csoportnak ez a szolgáltatások széles körét, magas színvonalát, esetleges egyedi ügyfélkezelést, betéteknél kedvezőbb kamatszolgáltatásokat, hiteleknel alacsonyabb kamatterheket jelenthet.

A lakossági szféra számára a termékek széles körén és a kedvező kamatfeltételeken túl, lényeges a szolgáltatások minél szélesebb körben, régióban és időtartamban való elérhetősége.

A negyedik csoport speciálisnak tekinthető, hiszen számukra a bank egzisztenciájuk alapjait biztosítja, tehát mint munkaadó-munkavállaló viszonyban kap értelmet a szlogen. Ebben az esetben ez azt jelentette, hogy a bank magasra értékeli a számára megfelelő munkaerőt, amit az anyagi juttatásokkal és egy jól kidolgozott anyagi és erkölcsi megbecsülési rendszerrel fejez ki. Ez megmutatkozott abban is, hogy a bankon belüli fluktuáció 1 % körül mozgott.

Véleményem szerint a bank szlogenje pontosan kifejezte mind a négy célcsoport felé, az emberközpontúságát és azon törekvését, hogy az érdekeknek és elvárásoknak igyekezett megfelelni.

2.1 A POSTABANK Rt. szervezete ⁹

A Bank legfőbb szerve a Közgyűlés volt, amelyen tanácskozási joggal az Igazgatóság és a Felügyelő Bizottság tagjai is részt vehettek. A Közgyűlést évente egyszer, május 31-ig kellett összehívni, s napirendjében többek között az Igazgatóságnak a Társaság előző évi - a Felügyelő Bizottság és a könyvvizsgáló által felülvizsgált - üzleti tevékenységéről szóló jelentésének, az évi számadásának, a nyereség felosztására és az osztalék megállapítására irányuló indítványának, valamint a Felügyelő Bizottságnak a számadás, a mérleg és a nyereség felosztási indítványának megvizsgálása tartozott. Ezek alapján a Közgyűlés a számadásokat megvitatta, a mérleget megállapította és döntött az eredmény felosztásáról, a tartalékvagyon-képzésről és a részvényeseket illető osztalék mértékéről.

Az Igazgatóság tagjait, köztük az Igazgatóság elnökét és a Felügyelő Bizottság tagjait is a Közgyűlés választotta meg.¹⁰

Az **Igazgatóság** volt a Társaság törvényes képviselője, amely egyúttal a pénzügyi intézet gazdálkodását is irányította. Feladat körébe tartozott többek között a bank ügyvezetéséről, a Társaság vagyoni helyzetéről, az Ügyvezetőség által készített üzletpolitikáról való jelentés összeállítása a Közgyűlés számára, a bank éves és középtávú tervének jóváhagyása, valamint a Könyvvizsgáló által megvizsgált éves mérleg, vagyonkimutatás és nyereségfelosztásra vonatkozó javaslatnak a Közgyűlés elé terjesztése.

Az Igazgatóságot - melynek tagjai a Társasággal munkaviszonyban álló (belső) és a Társasággal vagy a Társaság ellenőrzése alatt álló vállalkozással munkaviszonyban nem álló (külső) személyekből tevődtek össze - szükség szerint, de évente legalább 6 alkalommal az elnök-vezérigazgatónak kellett összehívnia.

Az évente aktualizált és a Bankfelügyelet által mindenkor jóváhagyott Alapszabály értelmében a Bank Igazgatósága 7-13 főből állhatott. Az Igazgatóságnak belső és külső tagjai voltak. Ez utóbbiak

---

⁹ Forrás: Alapszabály 1988.

¹⁰ uo.

közül 1 fő a Magyar Államkincstárt képviselte. A külső tagok között a tulajdonosok képviselőin kívül neves közgazdászok, s az üzleti élet ismert szereplői egyaránt előfordultak.

Az Igazgatóság ülésein a Felügyelő Bizottság elnöke - s később elnökhelyettese is - tanácskozási joggal vehetett részt. Meghívottként pedig általában jelen volt a Bankfelügyelet (továbbiakban: BAF), illetve jogutódja az Állami és Tőkepiaci Felügyelet (továbbiakban: ÁPTF) egy vagy két képviselője, továbbá a bank azon vezetői, illetve alkalmazottai, akik az adott napirendhez az előterjesztést készítették, s akik az adott kérdésekben felvilágosítást tudtak nyújtani az Igazgatóság - elsősorban külső - tagjainak.

A Felügyelő Bizottság képviselőjének ellenvéleményét az igazgatósági ülésről készült jegyzőkönyvnek tartalmaznia kellett.

Az **Igazgatóság elnöke** egyben a Társaság vezérigazgatója is volt. Ezt a tisztséget a bank alapításától kezdve 1998 augusztusáig Princz Gábor töltötte be. Az Igazgatóság elnöke szervezte az Igazgatóság munkáját, biztosította annak hatékony működését, képviselte az Igazgatóságot a Közgyűlésen és harmadik személyekkel szemben és ellátta a Társaság működésének operatív irányítását is.

Az Igazgatóság üléseinek időpontja és napirendje az éves munkatervben került meghatározásra, de munkaterven kívüli ülésekre - különösen az ún. bankpánik után - is sor kerülhetett. Az ülések napi rendi pontjainak felelősei az ülések előtt legalább egy héttel korábban leadták a Titkárságon az írásos anyagokat, amelyeket ugyanezen szerv a meghívókkal együtt megküldte az Igazgatóság tagjainak.

Az Igazgatóság üléseiről általában rövidített, folyóírással készült feljegyzés alapján tömörített, a lényegét tartalmazó jegyzőkönyv készült, amely ebből következően nem volt szó szerinti. Szó szerinti jegyzőkönyv készítését sem a bank alapszabálya, sem az Igazgatóság ügyrendje nem írta elő. Az elkészült jegyzőkönyvre az elnök-vezérigazgató és a jegyzőkönyv hitelesítők észrevételt tehetek, de ez a gyakorlatban általában csak stiláris jellegű volt.¹¹

---

11 FŐVÁROSI BÍRÓSÁG I. B. 425/2003/105. ítéletének 89. oldal

Az ülésről készült jegyzőkönyv 1-1 példányát minden esetben meg kellett küldeni a BAF-nak és az ÁPTF-nek (továbbiakban együtt: Felügyelet)

A bank vezetése az Igazgatóság külső és a Felügyelő Bizottság tagjait ezen túlmenően is írásban rendszeresen tájékoztatta a gazdálkodás adatairól, a pénzügyintézetnél végzett különböző vizsgálatok - ÁSZ, MNB, Felügyelet - tényéről és eredményéről.

A bank Igazgatóságának tagjai és a Felügyelő Bizottság elnöke a pénzügyintézet tőkeproblémájával, vagyoni helyzetével, üzletpolitikájával egyaránt tisztában voltak, de az e kérdésekkel kapcsolatos információkkal a Felügyelet is rendelkezett.¹²

A bank **szervezeti felépítése** megalakulásától kezdve - a tevékenységi körét és méretét követő, illetve a hatékonyság növelése érdekében eszközölt változtatásoktól eltekintve - lényegében változatlan volt.

Az elnök-vezérigazgató közvetlen irányítása alá tartozott a bank központjában működő Befektetési Központi, az Üzletpolitikai, a Személyzeti és Munkaügyi, a Jogi, a Részvénytársasági, a Gazdasági, a Bankbiztonsági, a Számítástechnikai Igazgatóság, élükön az ügyvezető igazgatókkal, valamint a Banküzem-gazdasági Központi, Számviteli és Folyószámla Központi, Üzleti Központi, Marketing Igazgatóság, melyek élén vezérigazgató-helyettesek álltak. Ugyancsak az elnök-vezérigazgatónak volt közvetlenül alárendelve az általános vezérigazgató helyettes, akihez azonban külön apparátus nem tartozott.¹³

Az elnök-vezérigazgató munkáját tanácsadó-testülete, az **Ügyvezetőség** segítette, melynek elnöke a vezérigazgató, míg tagjai a vezérigazgató helyettes(ek), az ügyvezető igazgatók, valamint az elnök-vezérigazgató által kijelölt tagok voltak. Az Ügyvezetőség üléseinek állandó meghívottai voltak a tanácsadók és az Ellenőrzési főosztály vezetője. Munkarendjét az elnök-vezérigazgató állapította meg, üléseit - amelyen alkalmanként 30-40 fő vett részt, s a meghívottakat helyettes is

---

¹² Uo.

¹³ FŐVÁROSI BÍRÓSÁG I. B. 425/2003/105. ítéletének 46. oldal (tényállás)

képviselhette - általában kétheti rendszerességgel tartotta, s a napirend témái többnyire írásban kerültek előterjesztésre.

Az Ügyvezetőség az elnök-vezérigazgató részére a bank tevékenységével, működésével kapcsolatban javaslatokat dolgozott ki, megvitatta a bank üzleti tevékenységét és a legfontosabb szervezeti és személyzeti kérdéseket. Az előterjesztett javaslatokat véleményezte és állás foglalását „Emlékeztetőben” rögzítette¹⁴

A **vezérigazgató-helyettesi értekezlet** az Ügyvezetőség tanácskozó fóruma volt, amely a bank operatív irányításához szükséges előkészítő, elemző, ellenőrző munkát végezte. Az értekezlet vezetője az elnök-vezérigazgató, tagjai a vezérigazgató-helyettesek, a funkcionális ügyvezető igazgatók (Befektetési központi, Üzletpolitikai, Jogi, Részvénytársasági igazgatóság), a témában kijelölt más vezető, valamint a meghívott tanácsadók. Az itt megvitatásra kerülő témák szakfelelősei előzetesen általában írásbeli előterjesztést készítettek a résztvevők számára.¹⁵

A Társaságon belül a legfőbb ellenőrző szerv a 9-27 tagú **Felügyelő Bizottság** volt, amely mindenkor jogosult volt a Társaság könyveinek, iratainak, értékpapír-állományának és pénztárainak ellenőrzésére, akár szakértők igénybevétele útján is. A Felügyelő Bizottság köteles volt megvizsgálni és véleményezni az üzletpolitikáról szóló igazgatósági javaslatot is. A Felügyelő Bizottság elnökét és két tagját tanácskozási joggal az Igazgatóság üléseire is meg kellett hívni, s esetleges ellenvéleményüket az ülésről készült jegyzőkönyvnek tartalmaznia kellett. Ugyanakkor a Felügyelő Bizottság - szükség szerint, de évente legalább 4 alkalommal összehívott - üléseire az elnök-vezérigazgatót, valamint az ülés tárgya szerint érdekelt igazgatósági tagot vagy vezérigazgató-helyettest is meghívta, ugyancsak tanácskozási joggal.¹⁶

1992-től kezdődően a bankon belül **belső ellenőrzés** - először főosztályként, majd 1995. októberétől Igazgatóságként - is működött, melynek szakmai irányítását, tevékenységének rendszeres ellenőrzését a Felügyelő Bizottság látta el.

---

14 A Postabank Rt. Szervezeti és Működési Szabályzata

15 5/1195. számú vezérigazgatói utasítás

16 Alapszabály 1988.

1996-tól az Igazgatóság munkáját 3-5 főből álló **Konzultatív Tanács** is segítette, amelynek tagjait az elnök-vezérigazgató nevezte ki és akik - meghívás alapján - az Igazgatóság ülésein is részt vehettek.

A Közgyűlés 2-5 évi időtartamra választott **könyvvizsgálót**. A Társaság könyvvizsgálója - meghívás alapján - az Igazgatóság ülésén is részt vehetett.

A Postabank Rt. elnök-vezérigazgatója, egyszemélyben felelős volt a pénzügyintézet működéséért.

Mivel a Postabank Rt. nem valamely korábbi pénzügyintézet jogutódja volt, hanem egy teljesen új gazdálkodó szervezet, így szervezetét, szabályzatait és infrastruktúráját is magának kellett kialakítani, szolgáltatásait a saját fiókhálózatában valamint - évente megállapításra kerülő bérleti díj, valamint a forgalom után felszámított jutalék ellenében - a Magyar Posta 3200 hivatalában nyújtotta. Míg a fiókokban a bank által a mindenkor nyújtott teljes szolgáltatási skála az ügyfelek rendelkezésére állt, addig a postahivatalokban először csak a Postabank Rt. által meghonosított betétszámlakönyvbe való ki, illetve befizetésre, később pedig az értékpapír típusú konstrukciók árusítására volt mód, s az itt nyújtott szolgáltatás köre később sem bővült jelentősen. A postahivatalok ugyanis sem egymással, sem a Postabank Rt.-vel nem álltak számítógépes kapcsolatban, ezért dematerializált számlanyitással egybekötött betétgyűjtésre és számlaforgalom lebonyolítására nem voltak alkalmasak. Ebből következően a Postahivatalok csak fix kamatozású betéteket tudtak fogadni és kifizetni. A Bank forgalmának 90 %-át a postahivatalokban bonyolította le.

A Magyar Posta szolgáltatásaiért évente növekvő mértékű forgalmi jutalékot és bérleti díjat számított fel, amely a bank éves költségének 1994-ig 48 %-át, míg 1995-96-ban 36 %-át tette ki. Az így jelentkező költség azonban még így is alatta maradt annak a beruházási költségnek, amely egy - a postai hálózathoz hasonló lefedettséget biztosító - saját fiókhálózat kiépítését eredményezte volna. Ugyanakkor az ún. harmadik szint, a saját hálózat kiépítését részben éppen a Magyar Postának fizetendő díj és jutalék összegének leszorítása indokolta, de e döntésében a bank vezetését az is befolyásolta, hogy a Posta a postahivatalokban idővel az állampapírok forgalmazásának és más bankok postai megjelenésének is teret adott, melyek a Postabank Rt.

számára konkurenciát jelentettek.

A bank a központi és vidéki szervezetének, hálózatának kialakításával egyidejűleg kiépítette és folyamatosan fejlesztette számítástechnikai hálózatát is, mely beruházásának értéke 1996-ra már elérte, sőt meg is haladta a 40 milliárd forintot.¹⁷

2.2 A Bank működésének szabályozottsága

A bank számviteli politikáját, alkalmazott könyvelési elveit a számvitelről szóló - az 1993. évi CVIII. törvénnyel módosított - 1991. évi XVIII. tv. rendelkezései, valamint a pénzüzetek éves beszámoló-készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló, többször módosított 181/1991. (XII.30.) Korm. számú rendeletben foglalt előírások, míg a Felügyelet részére szolgáltatandó adatok körét és az adatszolgáltatás módját az 1/1994. (Pk.7.) BAF rendelkezés szabályozta.

Ennek megfelelően a bank működése során mindig rendelkezett Szervezeti Működési Szabályzattal, valamint hitelezési, adóminősítési, fedezetértékelési, kintlévőség és mérlegen kívül vállalt kötelezettség minősítésére vonatkozó, valamint kockázati céltartalék-képzési szabályzattal.¹⁸

2.3 A bank belső szabályozási szintjei és formái

- *vezérigazgat' i utasítások*, amelyek a bank működésével, szervezetével kapcsolatos általános rendelkezéseket tartalmazták. (Ilyen volt többek-között a kereskedelmi banki tevékenység kockázati elemeit átfogóan szabályozó 9/1994. sz. vezérigazgat' i utasítás a hitelezési, adóminősítési, fedezetértékelési, befektetési, befektetés és kintlévőség minősítési, valamint céltartalék-képzési szabályzatokkal együtt, illetve az 5/1995. számú, mely a bank SZMSZ-éről szólt.)
- *vezérigazgat' -helyettesi utasítások, ügyvezető igazgat' i utasítások* a bank egyes szakterületeit érintő rendelkezéseket tartalmazták,
- *ügyvezetőségi értekezlet állásfoglalásai* a bank üzletpolitikáját érintő állásfoglalásai voltak, amelyek elsősorban az üzleti kondíciók meghatározásáról és az új konstrukciók

¹⁷ FŐVÁROSI BÍRÓSÁG 1.B.425/2003/105. ítéletének 53. oldal

¹⁸ Uo.27. oldal

bevezetéséről, az üzlethálózat átalakításáról szóltak,

□ *körlevelek* pedig az elnök-vezérigazgató által felhatalmazott vezetők egyes szakterületeket érintő intézkedéseit, vagy értelmező rendelkezését tartalmazták (Az Ügyvezetőség által meghatározott kamatkondíciókról pl. az Üzletpolitikai Igazgatóság vezetője, körlevélben tájékoztatta a területi igazgatóságok vezetőit).

A Pénzintézetek, így a Postabank Rt. működésének törvényességét, a jogszabályoknak és a pénzintézetekre irányadó speciális szabályoknak megfelelését - meghatározott tartalmú jelentések szolgáltatása útján - elsősorban a Felügyelet ellenőrizte, de a jelentések tartalma a Pénzügyminisztérium és a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban: MNB) előtt is ismert volt.

A bank számviteli politikáját, alkalmazott könyvelési elveit a számvitelről szóló - az 1993. évi CVIII. törvénnyel módosított - 1991. évi XVIII. tv. rendelkezései, valamint a pénzintézetek éves beszámoló-készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló, többször módosított 181/1991. (XII.30.) Korm. számú rendeletben foglalt előírások, míg a Felügyelet részére szolgáltatandó adatok körét és az adatszolgáltatás módját az 1/1994. (Pk.7.) BAF rendelkezés szabályozta.

A kötelezően előírt tartalmú és gyakoriságú jelentések olyan adatok szolgáltatását követelték meg a pénzintézetektől - így a bank Rt.-től is -, amelyek egész tevékenységüket átfogták. E jelentések előírt tartalma folyamatosan változott, pontosabb, részletesebb lett, s ezt a folyamatot a pénzintézeteknek - köztük a Postabank Rt.-nek is - követniük kellett az információs rendszerükben. A feladat ellátása ezért a jelentés-szolgálat folyamatos szervezését és működtetését igényelte. A Postabank Rt.-nél külön szervezeti egység foglalkozott ezzel a tevékenységgel, s ugyancsak ez a szervezet közvetítette a bank vezetése felé a Felügyelet idevonatkozó elvárásait is.

Az adatokat először az a felettes szerv ellenőrizte, amelynek a területén az adat keletkezett, s az elsődleges jelentést is ez a szervezet készítette el. A Felügyelet részére készített jelentéseket és az MNB részére küldött fedezeti kimutatásokat negyedévenként a bank Ellenőrzési Igazgatósága - ellenőrizte oly módon, hogy a jelentést összevetette a mérleg, a főkönyvi kivonat és az analitika adataival. A jelentések tartalma minden esetben megfelelt a bank számviteli információs rendszere

által szolgáltatott adatoknak és kimutatásoknak. A jelentésekben szereplő adatokat a belső ellenőrzés - szükség szerint akár helyszíni vizsgálat keretében - is vizsgálta, s az általa észlelt és korrigált eltéréseket - amelyek azonban nem voltak jelentősek - minden esetben jelentette a Felügyeletnek.

A bank rendszeresen és az előírtaknak megfelelően - 1995. január 1. és 1997. december 31. között is - teljesítette a jogszabályokban előírt jelentési és adatszolgáltatási kötelezettségét.

A számvitelért, a mérlegbeszámoló és az eredmény-kimutatás, valamint az ezekhez tartozó kimutatások, továbbá az üzleti jelentések, az azt kiegészítő melléletek valóságáért a bank Igazgatóságát terhelte felelősség. Az Igazgatóságnak ugyanis minden gazdasági évre olyan könyvvezetést kellett végeznie, amely a valóságnak megfelelően tükrözte a bank vagyoni helyzetét úgy, ahogy ezt a pénzügyi év végén, az előterjesztett mérleg, valamint eredmény-kimutatás bemutatta.

Annak ellenőrzése, hogy a bankok betartják-e a pénzügyi tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, a Felügyelet feladata volt. E feladatának ellátása érdekében ellenőrizhette és értékelhette a pénzügyi intézetek tőkefelelését, eszközminőségét, irányítását, eredményességét és mindenkorai fizetőképességét.

Amennyiben a Felügyeletnek tudomására jutott, hogy valamely pénzügyi intézet tevékenysége a Ptk., vagy a pénzügyi tevékenységre vonatkozó más jogszabálynak, a bankfelügyeleti engedélyben vagy rendelkezésben meghatározott feltételeknek nem felel meg, illetve tevékenységével a betétesek és a hitelnyújtók biztonságát veszélyezteti, a pénzügyi intézettel szemben intézkedhetett. Az intézkedés keretében a pénzügyi intézetet

- felszólíthatta - adott esetben határidő kitűzése mellett - meghatározott feltételeknek való megfelelésre,
- előírhatta, hogy a meghatározott időn belül intézkedési tervet nyújtson be, s az abban foglaltakat hajtsa végre,
- jelentős vezetési vagy működési hiba elkövetése esetén kezdeményezhette az érintett

pénzintézeti vezető visszahívását (felmentését),

- meghatározott időre korlátozhatta a befolyásoló részesedési hányaddal rendelkező tulajdonos (tag) szavazati jogát, ha annak tevékenysége, illetve a pénzintézetre gyakorolt befolyása veszélyeztette a pénzintézet megbízható, biztonságos működését, illetve kötelezettségei teljesítését,
- megkövetelhetette a hiteleszközökkel szembeni tartalék növelését, ha az nem érte el a jogszabályban meghatározott legkisebb értéket,
- meghatározott pénzintézeti tevékenységekre vonatkozóan határozott időre megtilthatta az üzletvitel folytatását,
- bankfelügyeleti bírságot szabhatott ki és
- a törvényben meghatározott esetekben visszavonhatta a pénzintézeti tevékenység folytatására adott engedélyt is.

Ez utóbbi intézkedésre kerülhetett sor többek között abban az esetben is, ha a pénzintézet szavatoló tőkéje nem nyújtott fedezetet az általa vállalt kockázatokra;¹⁹

Bankfelügyeleti bírság kiszabására - akár ismételten is - akkor kerülhetett sor a pénzintézettel vagy annak vezetőjével szemben, ha

- nem teljesítette a Pit.-ben előírt feltételeket és kötelezettségeket vagy
- megsértette a pénzintézeti törvényben vagy egyéb, a pénzintézeti tevékenységre vonatkozó jogszabály előírásait, a bankfelügyeleti vagy jegybanki rendelkezésekben foglaltakat, valamint a Bankfelügyelet és a Magyar Nemzeti Bank által elrendelt adatszolgáltatási kötelezettséget.

Az adatszolgáltatási kötelezettség megszegése esetén bírság kiszabását az MNB is kezdeményezhette a Felügyeletnél.

Bírság kiszabására a mulasztásnak vagy köteleességszegésnek a Felügyelet tudomására jutásától számított hat hónapon, illetve az elkövetéstől számított két éven belül volt helye. Amennyiben azonban a mulasztás vagy kötelezettségszegés bűncselekményt valósított meg, bírság kiszabására

---

¹⁹ 1991. évi LXIX. Törvény a pénzintézetekről és a pénzintézeti tevékenységről

nem kerülhetett sor.

A Felügyelet a Postabank Rt.-vel szemben 1996. novemberéig intézkedést nem alkalmazott, s a pénzügyintézet egész működése alatt nem szabott ki bírságot. Ez utóbbira irányuló kezdeményezéssel az MNB sem élt.

A Banknál 1995. márciusában konkrét E hitelek, valamint egy ingatlan csere miatt - részben a BAF felkérésére - az MNB célvizsgálatot tartott, amelynek kapcsán olyan megállapításokra nem került sor, amely BAF intézkedést igényelt volna 1995. június 26-án egy konkrét hitelnyújtási ügyben, valamint 1995. június 27-től 1992., 1993., 1994. évi mérleg valódiság átfogó vizsgálatát tartotta az APEH.

2.4 Tőke-megfelelési mutató²⁰

Az 1991. december hó 1. napján hatályba lépő; a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény (Pit) 21.§ (1) bekezdése szerint a pénzügyintézetnek, valamint a pénzügyintézeti csoport egészének a működőképessége fenntartása és a kötelezettségek teljesíthetősége érdekében a működése során mindenkor az általa végzett pénzügyintézeti tevékenység kockázatának megfelelő nagyságú szavatoló tőkével kell rendelkeznie.

Szavatoló tőkére és a tőke-megfelelési mutatóra vonatkozó szabályok:

A Pit. 3.§ (3) bekezdés a./ pontja szerint: a) szavatoló tőke: a pénzügyintézetnek a számviteli jogszabályok által meghatározott és a 2. számú melléklet szerint számított saját tőkéje:

Azt mutatja meg, hogy a pénzügyintézettel szembeni követelések rendezésére összesen mekkora saját tőke és más forrás használható fel a banknál.

Ennek megfelelően a Pit. 21. § /1/ bekezdése előírja, hogy a pénzügyintézetnek, valamint a pénzügyintézeti csoport egészének a működő képesség fenntartása és a kötelezettségek

---

²⁰ 1991. évi LXIX. Törvény a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről

teljesíthetősége érdekében a működés során mindenkor az általa végzett pénzügyi tevékenység kockázatának megfelelő nagyságú szavatoló tőkével kell rendelkeznie.

A Pit. 2. számú melléklete szerint a pénzügyi szavatoló tőkéje a következő elemekből áll:

- a) a jegyzett tőke befizetett része,
- b) tőke tartalék,
- c) eredmény tartalék,
- d) mérleg szerinti eredmény,
- e) általános tartalék,
- f) alárendelt kölcsöntőke.

Az a), b), c.), d) és e.) alpontban foglaltak a továbbiakban együtt alapvető tőkeelemek; az f) alpontban foglaltak a továbbiakban együtt járulékos tőkeelem.

Pit. 2. számú melléklet 1/2./ a./ b./ c. és d. és e., valamint 3. pontja határozza meg az alárendelt kölcsöntőke jellemzőit.

Alapvető szabály, hogy a szavatoló tőkén belül az alapvető tőkeelemek összegének a működés során mindvégig meg kell haladnia a - szavatoló tőke összegének megállapítása során figyelembe vehető - járulékos tőkeelemek összegét.

A pénzügyi szavatoló tőkéjének nagyságát a 2. számú melléklet alapján kell megállapítani, mégpedig úgy, hogy az alapvető tőkéből le kell vonni a jegyzett tőke be nem fizetett összegét, az Szvt. 22. § (3) bekezdésében meghatározott immateriális javak értékét-, a visszavásárolt saját részvény Szvt. szerinti értékét.

A számítás eredményét - a tárgyévet követő év május 31. - pedig meg kell küldeni a Bankfelügyeletnek. A szavatoló tőke számításával kapcsolatosan a Pit. 21.§ (3) bekezdése és a 22.§ (4) bekezdése is tartalmaz szabályokat. Eszerint a Bankfelügyelet kivételes körülményekre tekintettel engedélyezheti a mellékletben meghatározott határértékektől meghatározott ideig, de

legfeljebb hat hónapig tartó eltérést.

A szavatoló tőke összegével kapcsolatosan a Pit. 22.§ (4) bekezdése szerint pedig a Bankfelügyelet indokolt esetben - meghatározott időre - felmentést adhat az 1-3 bekezdésében meghatározott kötelezettség alól, annak érdekében, hogy a pénzügyintézet a felmentési idő alatt a jegyzett-, illetve a szavatoló tőke összegét az előírt szintre feltöltse, vagy pénzügyintézeti tevékenységét úgy korlátozza, hogy megfeleljen a 23. § /1/ bekezdésében előírt súlyozott eszközkockázati arálynak (tőke-megfelelési mutatószámoknak).

Tőke-megfelelési mutatóra (súlyozott eszközkockázati arány) vonatkozó szabályok

Pit. 3.§ (3) bekezdés d./ pontja határozza meg a fogalmát:

Eszerint súlyozott eszközkockázati arány: a tőke-megfelelés mutatószáma, amelyet a szavatoló tőke - meg nem képzett céltartalékkal csökkentett - összege (számláló) és a korrigált mérleg főösszeg (nevező) aránya fejez ki.

A Pit. 23. § (1) bekezdése szerint a 21. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés teljesítése érdekében a pénzügyintézetnek 1993. év január 1-ére el kell érni és folyamatosan fenn kell tartani - a Bankfelügyelet rendelkezésben előírt módon számított - 8 %-os súlyozott eszközkockázati arányt.

Ha 1993. év január 1-e után a súlyozott eszközkockázati arány 8 % alá esik, a Bankfelügyeletnek kötelezni kell a pénzügyintézetet, hogy megfelelő intézkedéseket hozzon az előírt szint meghatározott időn belül történő helyreállítására. További kötelezettséget állapít meg a bankfelügyelet számára a Pit. 22.§ (4) bekezdés 3. fordulata, amely szerint pedig „a pénzügyintézeti tevékenységét korlátozhatja, azért, hogy a pénzügyintézet megfeleljen a 23. § (1) bekezdésében előírtaknak”.

E rendelkezés teljesítése érdekében a Pit. 23.§ (1) bekezdése szerint a pénzügyintézetnek 1993. január 1-jére el kellett érni, és folyamatosan fenn kellett tartania - a bankfelügyeleti rendelkezésben előírt módon számított - nyolcszázalékos súlyozott eszközkockázati arányt, tőke-megfelelési mutatót. A törvény 98.§ (2) bekezdése értelmében e kötelezettség alól 1994. december hó 31. napjáig a

Felügyelet - a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben - felmentést adhatott. A Postabank Rt. 1993. december 15-ig rendelkezett ilyen felmentéssel, ezt követően azonban a Bank ilyen kérelmet nem terjesztett elő. A pénzügyintézet azonban - mint ahogy az a Felügyeletnek az adott évet követő május 31-ig eljuttatott éves jelentéseiből is kiderült - a felmentési idő lejártja után sem érte el a mérések időpontjában - minden év december 31-én - a 8 %-os eszközök kockázati arányát. A bank tőke-megfelelési mutatója ugyanis 1993-ban 5,36%, 1994-ben pedig 6,78% volt.²¹

A Felügyelet azonban - bár a mulasztását észlelte - a BAF elnökének 1995. áprilisi levelét leszámítva - a Bank vezetését nem hívta fel - sem határidő megadásával, sem anélkül - e hiányosság pótlására, s ez okból más módon sem intézkedett a pénzügyintézettel szemben.

2.5 Az általános és a kockázati céltartalék-képzés szabályai és menete

A számviteli törvény, valamint a bankokra vonatkozó speciális szabályozás szerint a pénzügyintézeteknek általános és kockázati céltartalékot kell képezniük. **Kockázati céltartalékot** a hitelintézeteknek a tevékenységükkel együtt járó valamennyi feltárható és minősíthető hitelezési, kamat-, árfolyam-, befektetési, ország- és egyéb kockázat fedezetére kellett képezni. A 4/1993. BAF rendelkezés értelmében az egyedi kockázatok felméréséhez és az egyedi kockázatok fedezetéül szolgáló kockázati céltartalék állomány meghatározásához a hitelintézeteknek - negyedévente - minősíteni kellett kintlévőségeiket, befektetéseiket és mérlegen kívül vállalt kötelezettségeiket.

A kockázati céltartalékkal érintett eszközök esetében azt kellett vizsgálni, hogy azoknak a könyvekben nyilvántartott értéke összhangban van-e azok piaci értékével, illetve követelések esetében a megtérülés milyen mértékben fog realizálódni. Elemezni kellett, hogy az adós pénzügyi helyzete és a kikötött, illetve meglévő biztosítékok milyen összegű megtérülést eredményeznek. A könyv szerinti érték és a piaci érték, illetve a megtérülés összegének különbözete adta meg a képzendő céltartalék összegét, amelyet egyrészt az eszközök nyilvántartási értékének csökkenésével, másrészt ráfordításkénti elszámolásával, mint eredményt csökkentő tényezővel kellett a könyvekben szerepeltetni.

---

²¹ Forrás: A Postabank 1995. évi jelentése

A minősített kintlévőségekre, befektetésre és mérlegen kívül vállalt kötelezettségre az alábbi sávokon belüli hozzárendeléssel kellett meghatározni a céltartalék állományt:

- a) külön figyelendő sávban 0-10 %-ot,
- b) átlag alatti sávban 11-30 %-ot,
- c) kétes sávban 31-70 %-ot
- d) rossz sávban 71-100 %-ot.

A törlesztési határidővel rendelkező kintlévőségekhez kapcsolódó, 1995. december 31-e előtt felmerült, de meg nem fizetett kamat-, illetve kamatjellegű követeléseket kizárólag a d), azaz rossz sávba lehetett sorolni.

A hitelintézeteknek **általános kockázati céltartalékot** a kockázati céltartalék képzésnél értékelteken túlmenően, a kockázatvállalással összefüggő, előre nem látható, illetőleg előre nem meghatározható lehetséges veszteségeiknek fedezetére - a korrigált mérleg-főösszeg 1,25 % -ig - kellett képezniük, melyet a kockázati céltartalékok között, elkülönítetten kellett nyilvántartaniuk.

A pénzügyintézeteknek kockázatvállalásból származó veszteségük és a behajthatatlan követelésük leírására először a kockázati céltartalékot, illetőleg az általános céltartalékot kellett felhasználni. Az értékpapírok, a befektetett pénzügyi eszközök, valamint a követelések fejében átvett és készletként kimutatott vagyontárgyak után képzett céltartalékokat pedig az eszközök értékesítésekor (ide értve az értékpapír beváltást is), illetve teljes egészében veszteségként történő leírásakor, vagy legkésőbb azok minősítésekor kellett felhasználni.

A Postabank Rt. céltartalék-képzésre vonatkozó szabályzata a hatályos rendelkezéseknek minden időszakban megfelelt és azokat a Felügyelet is jóváhagyta.

A **céltartalék-képzés** a bank ügyvezetésének volt a feladata és kötelezettsége, míg a könyvvizsgálat ennek megalapozottságát és szabályszerűségét vizsgálja. ²²

---

22 23/1996 Vezérigazgatói utasítás, minősítési szabályzat

Az eszközök értékelésének és minősítésének szabályozása a Postabank Rt.-nél a Bank belső - hitelezési, adóminősítési, fedezetértékelési, befektetési és a kockázati céltartalék képzési - szabályzatai alapján valósult meg. Az 1997. január 1-én hatályba lépő Hpt. rendelkezéseire figyelemmel, a szóban lévő belső szabályzatokat két esetben - 1997. január 2-án és május 14-én - is módosították.²³

A pénzüintézet kockázati céltartalék-képzés szabályairól szóló vezérigazgatói utasítás táblázatban (Minősítési Szabályzatban) tartalmazta az egyes adós kategóriákhoz fűződő, különböző minősítésű kintlévőségei után számítandó céltartalék alsó és felső határát. E táblázat alapján az egyes kintlévőségeket a Befektetési Igazgatóság, a területi Igazgatóságok és az Üzletközponti Igazgatóság végezte el. A minősített és kategóriákba sorolt követelések után %-osan és abszolút értékben előírt céltartalékot a hitelvizsgálati íven kellett rögzíteni. Ezen túlmenően az így elkészített tételes kimutatás, valamint a Kockázatos Kihelyezések Főosztálya által készített összesítés a bank számviteli egységéhez került.

3. A Postabank Rt. Üzletpolitikája²⁴

A Postabank Rt. kezdettől fogva tőkehiánnyal küzdött, s ez a tény a mindenkori tulajdonosok előtt ismert volt.

A jegyzett tőke emelésére szinte évente-kétévente sor került, így az 1990. novemberében 4.000.000.000 Ft-ra, 1992. novemberében pedig 6.505.370.000 Ft -ra emelkedett.

Mivel azonban a Postabank Rt. betétkonstrukciói kezdettől fogva nagy népszerűségnek örvendtek a lakosság körében, amihez a Bank szolgáltatásainak a postahivatalokon keresztüli elérhetősége, és újszerű reklámtevékenysége is hozzájárult, a lakossági betétek - s így a Bank mérleg-főösszege is - évről évre dinamikusan emelkedett, mellyel a pénzüintézet szavatoló tőkéje - a nem megfelelő tőkeellátottsága miatt - csak nehezen tudott lépést tartani.

---

²³ Vádirat 5648. oldal

²⁴ <http://www.mancs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=11110>

Bár a mindenkori tulajdonosok - köztük az állam, illetve az állami tulajdonban lévő cégek, mint pl. a Magyar Posta - egyaránt tisztában voltak a Bank alultőkésítettségével, s az évről-évre jelentősen emelkedő mérleg-főösszeg tényével is, valamint azzal is, hogy ezen a helyzeten pozitívan változtatna, ha a nyereség alapján kiosztható osztalékot, vagy annak egy részét tőkeemelésre fordítanák, azonban mindenkor ragaszkodtak az osztalék kifizetéséhez. A Bank vezetése az évek során több alkalommal tett kísérletet arra, hogy a nyereségből kisebb osztalék kerüljön kifizetésre, s ezt a kérdést az Igazgatóság is megtárgyalta, azonban ez az elképzelés nem egyezett a tulajdonosok várakozásával, s az 1994-es üzleti évvel bezárólag - amelynek nyereségfelosztásáról 1995. májusában döntött a Közgyűlés - osztalék címén összesen mintegy 11 - 1996-os értéken számolva 14 - milliárd kifizetésre is került. Az 1995-ös üzleti év ugyan még nyereséggel zárult, azonban abból osztalék fizetésére már nem került sor, a következő két évben pedig a Bank nem realizált nyereséget.

A Bank az első - 1991-92-ben -, illetve a második - 1994-ben - lezajló bankkonszolidációban sem vett részt, s így módon ezúton sem jutott jelentősebb tőkéhez. A pénzügyintézet tőke-megfelelési mutatója általában ugyan nem érte el a Pit. által előírt 8 %-ot, azonban a konszolidáláshoz megkövetelt 4% alá soha nem került. Ezen túlmenően pedig a Bank - új alapítású pénzügyintézet lévén - nem örökölt eleve rossz hitelek sem. Az adós konszolidációból azonban ügyfelei révén mintegy 17 milliárd Ft erejéig részesült.

A pénzügyintézetnek azonban a bankkonszolidációból való kimaradása következtében - a konszolidációt követő időszakban - olyan közép- és nagy bankokkal kellett felvennie a versenyt, amelyeket a bankkonszolidáció során az állam feltőkésített.

A Postabank Rt. a lakossági forrásból szerzett betétek kisebb részét a hitelképes vállalkozói kör részére hitelezte ki, míg - mivel a rendszerváltást követően, valamint a 90-es évek első felében a hitelképes vállalkozások köre eléggé szűk volt - forrásait likvid eszközökbe, elsősorban értékpapírokba, államkötvényekbe, illetve bankközi betétekbe helyezte ki. A Postabank Rt. likviditása - egészen az 1997. februári „bankrohamot” követő időszakig - kiemelkedően jó volt.

Bár a Bank forrásai alapvetően rövid lejáratú lakossági betétekből tevődött össze, azonban a betétesek jelentős része a lejáratot követően nem vette ki a pénzét, ezért a Postabank Rt. ezekből a tartósan benmaradó betétekből is biztonsággal tudta finanszírozni hosszabb - közép és hosszú - lejáratú hiteleket és mindenkor biztosítani tudta a lejáratú összhangot.

A bank üzletpolitikájának - amely egy bank egy adott piacon kifejtett összes tevékenysége, amely meghatározza a bank piaci magatartását, kínálatát - kialakításához igénybe vette a különféle gazdaságkutató intézetek tanulmányait, előrejelzéseit, az ország mindenkori, illetve jövőbeni gazdasági helyzetéről készült elemzéseit, valamint a pénzpiac változásait és a versenytársak szerepét, fejlődését is.

Az üzletpolitikai célkitűzések kialakítását részletes elemzés, számítás előzte meg, s az éves elemzések eredménye tükröződött az üzletpolitikában.

Az üzletpolitikához kapcsolódó üzleti tervek részleteiben foglalkoztak a hitelezési tevékenységgel, értékpapír forgalmazással, számlavezetéssel, kötelező tartalékok alakulásával, a forrásokkal, a működési költségekkel és a befektetésekkkel.

.

Az éves üzletpolitikai célkitűzéseket a Bank Igazgatósága rendszeresen megtárgyalta és jóváhagyta.

Az előző évi mérleget és a következő évi üzletpolitikai célkitűzéseket az Igazgatóságon kívül a Felügyelő Bizottság és az évi rendes Közgyűlés keretében a részvényesek - tulajdonosok - is megismerték és jóváhagyták.

A Bank első három évének - **1988-tól 1991-ig** terjedő időszakban - üzletpolitikáját a piacon való megjelenés és a piaci helyzet stabilitásának, az intenzív banktevékenység - nyereségtömeggel párosuló üzletszerzés - beindítása jellemezte. A bank erőteljes és újszerű reklámtevékenysége, hálózati egységeinek elérhetősége és a színvonalas ügyfélszolgálatása következtében gyorsan ismertté vált és jó hírnévre tett szert a piacon. Népszerűsége következtében a lakossági

betétnövekménye minden évben meghaladta az éves terveiben rögzített mértéket, sőt a növekmény maga is nagyobb lett évről évre, és a Postabank Rt. rövid idő alatt az ország harmadik legnagyobb bankja lett.

1992. és 1994. között - a Bank tevékenysége felfutásának időszakában - kialakult a pénzügyi szolgáltatások teljes köre, létrejött az üzemméretű tevékenység kiszolgálásához szükséges struktúra és megkezdődött a saját hálózat - az un. harmadik egység kialakítása is.

Az **1993-as** üzletpolitikai célkitűzések között szerepelt a biztonságosan finanszírozható, minőségi ügyfélkör bővítése, a versenyképes kamatpolitika, a piaci feltételekhez és igényekhez alkalmazkodó konstrukciók alkalmazása, az elszámolási számlák állományának bővítése és a nagy pénzforgalmú szervezetek részarányának növelése is. Ennek az évnek a végére a mérlegfőösszege tovább emelkedett.

A Bank 1993. évi mérlegeredménye 209.269.000 Ft.

Ebben az időszakban a Bank forrásait és a kihelyezéseit is jelentősen növelte, amelynek következtében - részben az adósok gazdasági helyzetében bekövetkezett kedvezőtlen változások miatt - 1994-re a Postabank Rt.-nél is kialakult egy arányában kisebb kockázatos portfólió, melyre céltartalékot képzett.

A Bank **1994-es** üzletpolitikai célkitűzései - elsősorban a stabilizáció érdekében - a fejlődés tudatos fékezése, a minőségi színvonal emelése, az olcsó források arányának bővítése, valamint a pénzügyi törvényben előírt tartalékok megképzéséhez szükséges fedezet biztosítása volt. A fejlődés tudatos fékezését a kihelyezési lehetőségek relatív csökkenése és a forrás növekedés ütemének lassulása is indokolta. A forrásbevonást kedvezőtlenül érintette ugyanis, hogy az adókedvezmény, az állami garancia és a magasabb kamatok miatt a lakosság inkább az állami értékpapírok vásárlását favorizálta.

Ezen túlmenően a célkitűzések között szerepelt a Bank pozícióját erősítő új konstrukciók

kifejlesztése, valamint a kockázatkezelés módszereinek - amely a veszteség minimalizálását célozta meg - továbbfejlesztése is. Évvégére azonban a Bank mérlegfő összege az előző évi a zárállomány 171,2 milliárdjához képest 201 milliárdra, azaz ismét 20%-kal nőtt, melyben elsősorban a lakossági források növekedése játszott szerepet, amit a bank piaci bevezetettsége, konstrukcióinak népszerűsége okozott. A Pénzintézet minősítésre kötelezett eszközállományának 7%-ára képzett céltartalékot.

Mivel a Bank nem vett részt a bankkonszolidációban, azoknak a követeléseinek a felszámolására - amelyek nem tartoztak a kereskedelmi bank profiljába, illetve amelyek kockázatosak voltak, vagy a jövőre nézve rejtettek magukba kockázatot - az ún. belső konszolidációt választotta. Ennek keretében ingatlanportfólió-tisztítást hajtott végre - létrehozta az. un. 2000-es cégeket -, kockázatos követeléseit részben work-out cégekbe helyezte ki, részben pedig azokat leírta vagy eladta. Ez utóbbira már korábban is volt példa, hiszen a Bank 1992-ben - a pénzügyi törvény szabályainak való megfelelés érdekében - befektetési részét értékesítette.

A Bank mérlegfő-összeg növekedés fékezésére irányuló üzletpolitikai célkitűzései - a már részletezett okokból - rendre nem valósultak meg, az 1994-re tervezett tőkeemelés pedig - a Bankon kívül álló okból elmaradt.

Az Igazgatóság ezért a következő tőkeemelés előkészítését 1995-re halasztotta és az eredetileg elgondoltnál nagyobb összeg bevonását tűzte ki célul.

1995-ben és 1996-ban a hangsúly ismét a piaci részesedés növelésére helyeződött. Ezt a betétgyűjtés fokozásával, 1995-ben a tőkeemeléssel tervezték elérni, melyhez fokozott marketing tevékenység párosult. A kihelyezéseknél megfogalmazott cél a kamatozó állomány megőrzése és részarányának növelése volt. 1996-ban további feladatként jelölték meg a nagybanki struktúra megteremtését és megszilárdítását.

Az infláció azonban 1994-től ismét emelkedni kezdett, ami kihatott a kamatszintekre is. A bankközi pénzügyi átlagkamatok megközelítették a 33%-ot. S bár a Postabank Rt. 1995-ben emelte a

kamatait, de a lakossági betétek terén nem tartott lépést a többi meghatározó piaci szereplővel. Emellett az állampapírok postai értékesítésére egyre nagyobb kampány zajlott és egyre nagyobb kamatok mellett, s így az a sajátságos helyzet alakult ki, hogy a postahivatalokban a Postabank Rt. legnagyobb vetélytársa maga az Állam lett, amely ugyanakkor a pénzügyben közvetlen, illetve közvetett módon meghatározó tulajdonos is volt.

A kedvezőtlen gazdasági, piaci körülmények, a többi bankhoz képest alacsonyabb betéti kamatszint ellenére a lakossági betétállomány 1995-ben 39 milliárdal nőtt. Ezzel a pénzügy meg tudta őrizni kamatrés és jövedelmezőségi szintjét, annak ellenére, hogy a betétnövekmény nagy részét kockázatmentes - likvid - eszközbe fektette be.

3.1 Az 1995. évi üzletpolitikai célkitűzéseinek megvalósítása érdekében született Igazgatósági döntések és Ügyvezetőségi ajánlások²⁵

a.) A kamatok, költségek alakulása, hálózatfejlesztés

A betéti és hitelkamatoknak, valamint az értékpapírok kamatainak aktualizálása az általában kéthetente összeülő Ügyvezetőség feladata volt. Ezek kialakításánál figyelembe kellett vennie az általános gazdasági helyzetet, a pénzpiac változásait, a jegybanki alapkamat alakulását, a versenytársak kondícióit és pénzügy saját tervezett nyereségét is. Ezek ismeretében és figyelembevételével döntöttek a kamatlábak emeléséről, vagy csökkentéséről. A döntések hatása azonban csak részben jelentkezett az adott években és alapvetően az új forrásoknál érvényesült, így azok valódi eredményei a következő időszakban realizálódtak²⁶.

A Postabank Rt. betéti kamatai 1995-ben mindvégig alatta voltak a pénzpiaci átlagnak - ez alól csak a folyószámla betét volt kivétel, amely a piaci átlag felső harmadában helyezkedett el, de még így is a legolcsóbb forrás volt a Bank számára, s a kamat változását is azonnal követte -, azok mértéke és konstrukciója igazodott a pénzpiaci kihívásokhoz, a makrogazdasági tendenciákhoz és a tulajdonosok jövedelmezőségi elvárásaihoz. A Bank betéti kamatainak a pénzpiachoz viszonyított alacsonyabb

²⁵ POSTABANK Rt. 1996. évi jelentése

²⁶ Forrás: Ügyvezetőség 1995. március 6-iki ülésének jegyzőkönyve 12. oldal

szintje illeszkedett a pénzügyintézet üzletpolitikájához, gazdaságilag indokolt és ésszerű volt.

Mivel a Jegybanki alapkamat mértéke 1995. február 28-tól 28 %-ra emelkedett, az Ügyvezetőség az **1995. január 17. ülésén** - melyen 31-en voltak jelen, döntött a hitelkamatok, valamint a betéti kamatok emeléséről. Megállapította továbbá, hogy a jegybanki alapkamat változásához kötött hiteleknél a hitelszerződéseket is módosítani kell.

Erre figyelemmel a kihelyezett hitelek kamatát differenciáltan - az adós minősítéstől függően - 1995. február 1-től 2%-al, míg a betétszámlakönyv, a Percent konstrukció és a lakossági folyószámla kamatát 1995. március 1-től 4 %-kal emelte. A döntés következtében a betétszámlakönyv kamata 5%-ról 9 %-ra, a lakossági bankszámlán lévő napi záróállományra vetített kamat és csekkek fedezetére elkülönített napi záróállomány kamata pedig 8 %-ról 12 %-ra emelkedett.²⁷

A hitelek átlagkamata ekkor 31,5 % volt.

Az egységes kondíciós listának az egyes egységekhez történő eljuttatásáért az Üzletpolitikai Igazgatóság ügyvezetője, volt a felelős, aki ennek a feladatának egy 1995. január 24-én kelt körlevélben eleget is tett.

Az Ügyvezetőség egyetértett azzal a javaslattal is, hogy a Betétszámlakönyv 4%-os kamatemelését és a Postatakarék levél postahivatalokba való bevezetését tovább reklámozzák.

Az **Ügyvezetőség az 1995. február 7-iki ülésén** a részt vevők megállapították, hogy a piacon mind a hitel, mind a betéti oldalon érezhető kamatemelkedési tendencia. Az 1995. évi üzletpolitikai célkitűzésekre figyelemmel a dinamikusabb, gyorsabb növekedési pályára való lépés eszközeként az erőteljesebb marketing alkalmazása mellett foglaltak állást.

Az Ügyvezetőség egyet értett a hálózatbővítés ütemtervével is, és azzal is, hogy ennek keretében az érintett társaságokkal meg kell kötni az együttműködési, megfelelő bérleti, haszonbérleti, albérleti

---

²⁷ Forrás: Ügyvezetőség 1995. január 17-iki ülésének jegyzőkönyve 9. oldal

vagy használati szerződéseket és felhívták a vezérigazgató-helyettest - aki a fiókhálózat bővítés felelőse volt -, hogy rendszeresen írásban is számoljon be a feladat teljesítéséről az Ügyvezetőségnek.

Ezen túlmenően a számlaforgalom növekedése érdekében megteendő intézkedéseket is megvitatták. E körben a hitelezett cégek egyenkénti átvizsgálását tartották célszerűnek annak érdekében, hogy melyek alkalmasak arra, hogy a Banknál vezessék számláikat, s a vállalati számlavezetések növelése érdekében indokoltnak tartották ösztönző jutalékrendszer kidolgozását is.

Egyúttal felhívták a figyelmet arra is, hogy az ügyfeleket a hitelezésnél körültekintőbben kell megszűrni.²⁸

Az **Ügyvezetőség 1995. március 6-iki** ülésén szó esett arról, hogy az MNB részéről további restrikciónak várható, amelyek kezelésére a pénzügyintézetnek fel kell készülnie, s kiemelt feladatként kell kezelni a folyamatos likviditás biztosítását és a betétgyűjtés növelését.

A kamatkondíciókat illetően az Ügyvezetőség egyetértett azzal is, hogy 1995. május 1-től a betétszámlakönyvnel a sávós kamatozás kerüljön bevezetésre. Ennek megfelelően a betétszámlakönyv korábbi egységesen 9 %-os kamata

- 0-100.000 Ft egyenlegig 9 %-ra,
- 100.000-500.000 között 10 %-ra,
- 500.000-1.000.000 között 11 %-ra,
- 1.000.000-5.000.000 Ft között 12 %-ra,
- 5.000.000 feletti egyenleg esetén 13 %-ra,
- a Postatakarékjegy éves kamata 28%-ra,
- 18 havi lekötés esetén pedig 29 %-ra emelkedett.²⁹

Ebben a kérdésben a vezérigazgató-helyettesi értekezleten is hasonló álláspont alakult ki.

---

²⁸ Forrás: Az Ügyvezetőség az 1995. február 7-iki ülésének jegyzőkönyve

²⁹ Forrás: Az Ügyvezetőség 1995. március 6-iki ülésének jegyzőkönyve, 21. oldal

Az Ügyvezetőség azzal a javaslattal is egyetértett, hogy 1995. nyarára 70, az év végére pedig 200 kirendeltség működjön és fokozni kell a lokális reklámozást, valamint a területi igazgatók részéről erősíteni kell a helyi posták vezetőivel az együttműködést.

A kirendeltségek a banki fiókhálózat harmadik szintjét jelentették, s a területileg illetékes fiókok irányítása alatt működtek.

A hálózatfejlesztés alakulására az Ügyvezetőség későbbi ülésein is rendre visszatért, s figyelemmel kísérte annak alakulását. Ezzel a feladattal megbízott vezérigazgató-helyettes is rendszeresen beszámolt az általa e körben végzett munkáról, de e kérdéssel az Igazgatóság is több ülésén foglalkozott, s annak céljával, indokoltságával és kivitelezésével egyetértett.

Az 1995. április 5-ei - ülésen az Ügyvezetőség további betéti és kisebb mértékű hitelkamat, valamint a prolongációs díj emelését látta indokoltnak, és több ízben megtárgyalták az egyes konstrukciók esetében alkalmazandó reklámok mértékét és hatékonyságát is

A hitelkamatok emelésének oka és indoka a bank bevételeinek növelése, a nyereségpozíció javítása volt. E körben a Ügyvezetőség az **1995. május 10-iki** ülésén a Banküzemgazdasági Igazgatóság 3,5%-os kamatemelést javasolt, azonban az Üzleti Igazgatóság a 2%-os kamatemelés hatásvizsgálatából indult ki. Ebből ugyanis arra lehetett következtetni, hogy

- Már 2%-os emelésnél is a jobb adósok körében komoly elvándorlás várható
- A harmadosztályú adósoknál a veszélyhelyzet növekszik, mindez befolyásolhatja a tartalékolási számokat

A javasolt - s vita után elfogadott - 1 %-os hitelkamat emelésére 1995. június 1-től került sor.

Ugyanakkor míg . május 22-én az éven belüli hitelkamatok - adóosztályonként eltérően, de átlagosan 1,5-3 % közötti további emelését látták indokoltnak, addig az év második felében - . október 4-én - már a hitelkamatok október 9-től történő csökkentéséről állapodott meg az

Ügyvezetőség és a jutalék mértékét is csökkentették 4 %-ról 2 %-ra.

Betéti kamatokkal kapcsolatban pedig megállapították, hogy óvatos piackövetést kell folytatni, de a módosítás egyelőre még nem indokolt.

Az Ügyvezetőségi . december 5-ei ülésén viszont már megállapították, hogy a pénzpiacon egyértelműen csökkenő kamat tendencia érvényesül.

b) Tőkeemelés-alárendelt kölcsöntőke bevonása

Az Igazgatóság az 1995. február 20-ai ülésén ³⁰- miután már a Felügyelő Bizottság is kialakította az álláspontját - megvitatta és egyhangúlag elfogadta az 1994. évi üzleti jelentést és az 1995. évi üzleti tervet, valamint a társaság vagyoni helyzetéről szóló beszámolót, a mérleg megállapítására, a nyereség felosztására és az osztalék mértékének meghatározására vonatkozó indítványt.

A kisbefektetői gondolkodás nem tette lehetővé korábban sem, hogy az osztalékot visszaforgassák. 1995-ös tőkeemelés feltétele is az, hogy osztalékot fizessen a bank, ily módon a törzsrésztvények után 10 %-os osztalékfizetéséről szóló javaslatot készülnek a Közgyűlés elé terjeszteni. Míg meghívottként a Felügyelő Bizottság elnöke és elnökhelyettese, a Felügyelet képviselője, a Bank számos más vezetője is részt vett az ülésen.

Az Igazgatóság tagjai az előző évi beszámolót, a következő évi üzleti tervet, a mérleget és a vagyonfelosztásra tett javaslatot az 1/1995. (II.20.) számú határozattal egyhangúlag megszavazták. Ezzel ellentétes véleményt sem az ülésen tanácskozási joggal résztvevő FB elnök - aki egyúttal az Felügyelő Bizottságnak e körben már korábban kialakított álláspontját is képviselte -, sem más meghívott nem nyilvánított.

Mivel 1994-ben elmaradt a tervezett tőkeemelés, az előző - 1992-es - tőkeemelés óta pedig jelentősen emelkedett a Bank mérleg-főösszege, az Igazgatóság 1995-re nagyobb mértékű

---

30 Forrás: Az Igazgatóság az 1995. február 20-ai ülésének jegyzőkönyve

tőkebevonást határozott el. Az a Bank vezetése, és az Igazgatóság tagjai előtt is ismert volt, hogy a pénzüzet tőke-megfelelési mutatójának mértéke elmarad a tőkeemeléshez megkívánt mértéktől, hiszen az ezzel kapcsolatos adatokat az 1994. évi üzleti jelentésből ismerték.

Az Igazgatóság döntése alapján a Bank vezetése hozzálátott egy nagyobb arányú tőkeemelés előkészítéséhez, feltételeinek megteremtéséhez.

Erre figyelemmel az Ügyvezetőség az . április 6-án tartott ülésén megtárgyalta és egyetértett az elnök-vezérigazgató azon javaslatával, hogy haladéktalanul ki kell dolgozni egy megfelelő konstrukciót a tőkerendezés érdekében. A vita során az az általános vélemény alakult ki, hogy egyéb intézkedések mellett, alárendelt kölcsöntőke kötvény kibocsátása volna a legmegfelelőbb, ha annak jegyzésére sikerülne a megfelelő társasági kört megnyerni.

Az Ügyvezetőség úgy határozott, hogy a konstrukciót - az Értékpapírforgalmazási és Befektetési Rt. elnök-vezérigazgatója - haladéktalanul dolgozza ki. Ezzel egyidejűleg az ügyvezető igazgatók pedig kezdjék meg a tárgyalásokat a szóba jöhető társasági körrel. A cél az volt, hogy 1995. április 15-ig az érintett cégekkel - amelyekkel meg kellett ismertetni a konstrukció teljes tartamát, a Banknak pedig meg kellett ismernie, hogy mely társaság részéről, milyen összegű jegyzés várható - a megállapodások gyakorlatilag megtörténjenek. Mindezt olyan részletességgel és mélységben kellett előkészíteni, hogy azt az Igazgatóság elé lehessen terjeszteni.

Az évi rendes Közgyűlést megelőzően a Bankfelügyelet elnöke 1995. április 26-án érkezett levelében³¹, arra hívta fel a Bank vezérigazgatójának figyelmét, hogy a Bankfelügyelet tudomására jutott eddigi információk alapján úgy látja: a Postabank Rt. auditált mérlege szerint nem fogja elérni a törvényi minimumként meghatározott 8 %-os tőke-megfelelési mutatót. Véleménye szerint az akkori magyar gazdasági viszonyokra figyelemmel a bank eszközforrás szerkezete sem tekinthető optimálisnak, prudenciális szempontból minden követelményt kielégítőnek. Úgy vélte, hogy a Bank korábbi, hagyományosan agresszív reklámja a lakossági piacon egy - a versenytársakéhoz képest értékelhetően - alacsonyabb kamatszint mellett is megfelelő lakossági forrásokat biztosított a

---

31 POSTABANK Rt. 1996. évi jelentése

megvalósítani tervezett stratégiai és üzletpolitikai célokhoz. Változást érzékel azonban azon a téren, hogy a Posta megkezdte más bankok forrásgyűjtő papírjainak, valamint az állampapíroknak a forgalmazását, és ezt szűkítheti a Postabank Rt.-nek a piac ezen szegmensében bírt részesedését. Felhívta a figyelmet arra is, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy a Postabank Rt. akkori pozícióját - bár a bank nem tartozott a konszolidált bankok körébe - meghatározó módon érintette az állami konszolidáció, a Bank ugyanis sok milliárd Ft-nyi előnyét élvezte az állam konszolidációs lépéseinek anélkül, hogy azért bármilyen kötelezettséget kellett volna vállalnia. Arra hivatkozott, hogy a Bank készséggel állt a kiemelt adókonszolidációba bevont vállalatok rendelkezésére olyan konstrukciókkal, amelyek nagyságrenddel növelték az adott cégek konszolidációba bevont tartozásainak összegét, s növelték az adókonszolidációra fordított állami eszközöket. Mindezek nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a Bank mérlege nyereséges legyen. Ha rossz minőségű eszközöktől az állami segítség hiányában nem tudott volna a Bank időben megszabadulni, akkor a céltartalék képzési kötelezettsége következtében a Bank mérlege valószínűleg veszteséget mutatna. Arra is utalt, hogy különböző forrásokból ismeretes a Bankfelügyelet előtt a Bank dinamikus fejlődését megcélzó tervei is: fiókhálózat bővítése, belépés az osztrák piacra, esetleges bankvásárlás stb. Ugyanakkor nehezményezte, hogy a Bank osztalék fizetését tervezi, amit az adott helyzetben banküzemi szempontból megengedhetetlennek tart. Kifejtette azon álláspontját, hogy szerinte a Banknak az osztalékfizetés helyett tartalékait és tőkepozícióját kellene erősítenie. A Postabank Rt. tervezett tőkeemelésének mértékét illetően pedig annak a véleményének adott hangot, hogy a Bank jelenlegi aktivitási szintjét, a Pénzügyi Törvény és a Bankfelügyeleti rendelkezések limitjének betartását csak a Bank aktuális szavatolótőkéjéhez lehet mérni, s ezért határozottan kérte és javasolta, hogy a Postabank Rt. közgyűlésén az osztalékfizetés helyett a tartalékok és a tőkepozíció erősítéséről szülessen döntés. Ily módon ugyanis a Bank elkerülheti, hogy a törvényi limitek be nem tartása miatt vele szemben a Bankfelügyelet intézkedni kényszerüljön. Úgy vélte ugyanis, hogy a Bank piaci pozícióit rontaná, ügyfelei bizalmát csökkentené, ha köztudottá válna egy - pl. a bank egyes tevékenységeinek átmeneti korlátozását jelentő - Bankfelügyeleti intézkedés. A Postabank Rt. - reklámjainak is köszönhetően - ugyanis fokozottan a figyelem előtérbe áll. A BAF elnöke egyúttal arra is utalt, hogy szerinte a Bank reklámjai sokak szerint félrevezetőek, etikátlanok, és alkalmasak az ügyfelek megtévesztésére. Így egy esetleges Bankfelügyeleti intézkedés fokozott - minden bizonnyal negatív -

reakciókat, nagyobb bizalomvesztést eredményezhetne.

Ezt a levelet a Bank nagyobb részvényhányaddal rendelkező tulajdonosainak is megküldte, hogy az optimális közgyűlési döntéseket ezzel is elősegítse.

Az óság . április 27-ai, soron kívüli ülésén a Felügyelet elnökének 1995. április 26-án érkezett levelében foglaltakat az Igazgatóság tagjai megtárgyalták. A tőke-megfelelési mutató előírt szintjének elérése érdekében alárendelt kölcsöntőke bevonását készítették elő. Erre is figyelemmel az Igazgatóság a tőkeemeléssel, valamint az osztalékfizetéssel kapcsolatosan korábban kialakított álláspontját - a Felügyelő Bizottsághoz hasonlóan, amely a levél tartalmát ugyancsak megismerte - fenntartotta.

Ezt követően a 13/1995. (IV.27.) számú határozatával az Igazgatóság egyhangúlag elfogadta a Postabank Rt. alárendelt kölcsöntőke kötvény kibocsátásáról szóló előterjesztést, s egyúttal felhatalmazták az elnök-vezérigazgatót, hogy meghatározza azon társaságok körét, amelyek a zártkörű kötvényjegyzésre meghívást kapnak. A határozat értelmében ezt még ezen a napon végre kellett hajtani.

A már előkészített szerződések megkötésére 1995. április 28-án került sor. Ennek során 10 társaság összesen 1.902 millió Ft összegű - 7 éves futamidejű - alárendelt kölcsöntőkét jegyzett, melynek kamata az OTP Rt. mindenkori éves kamatát 0,5 % ponttal haladta meg. E kamat 1995-ben 33,5 % volt.³²

Az alárendelt kölcsöntőke jegyzésében résztvevő társaságoktól a Bank részéről történő üzletrész, illetve állampapírok vásárlása - mivel nem minősült hitelnyújtásnak - a jegyzést nem tette érvénytelenné. A Bank könyvvizsgálója az egyes szerződéseket is átvizsgálva az alárendelt kölcsöntőke jegyzését törvényesnek minősítette és erről szóló írásbeli nyilatkozatot is tett.

A Felügyelet legkésőbb 1996. végén részleteiben is megismerte az alárendelt kölcsöntőke

---

32 POSTABANK Rt. 1996. évi jelentése

kibocsátásnak teljes konstrukcióját, azonban az ellen utóbb sem emelt kifogást.

Az alárendelt kölcsöntőke kötvények jegyzése következtében a Postabank Rt tőke-megfelelési mutatója meghaladta a 8 %-ot.³³

A tőke-megfelelési mutató mértékének a tőkeemeléshez szükséges hiányáról és az osztalékfizetés ellenzéséről a Közgyűlés is tudott, valamint arról is, hogy a bank ügyvezetése az alárendelt kölcsöntőke bevonása útján biztosította a 8 %-ot meghaladó mértéket. Egyben felkérték a BAF közgyűlésen jelenlévő képviselőjét, hogy nyilatkozzon, hogy a Felügyeletnek az osztalék kifizetését ellenző álláspontját fenntartja -e, aki kijelentette, hogy „rendelkezik a BAF elnöke felhatalmazásával, hogy a banki közgyűlésen érvényesen nyilatkozzon”, továbbá, hogy a tőke-megfelelési mutató megfelelő mértékére tekintettel a Felügyelet nem tartja fenn korábbi álláspontját.

A Közgyűlés döntése alapján összesen 9945 millió Ft tőkeemelésre került sor, mely tőkeemelést a Cégbíróság bejegyezt. A Társaság az 1995-ös évet 2,8 milliárd mérleg szerinti eredménnyel zárta.

Az 1995-ben elhatározott és megvalósított nagyméretű tőkeemelés (9945 millió Ft értékben), valamint az 1.902 millió Ft összegű alárendelt kölcsöntőke következtében a Bank tőkepozíciója javult. Mivel azonban a mérleg-főösszege megduplázódott, a tőkehiányos állapot újratermelődött.³⁴

3.2 Az 1996. évi üzletpolitikai célkitűzéseinek megvalósítása érdekében született igazgatósági javaslatok és ügyvezetői döntések³⁵

1995. évi célkitűzések megvalósulására, a várható gazdasági és pénzügyi változásokra is figyelemmel fogalmazta meg a Bank vezetése az 1996. évi üzletpolitikai célkitűzéseket, melyek a következők voltak:

- A mérleg főösszeget kb. 45 %-kal, mintegy 360 milliárd Ft-ra kell növelni.
- A piaci szegmens megtartása, illetve növelése.

³³ Arthur Andersen Könyvvizsgálati jelentése (1996)

³⁴ Uo.

³⁵ Forrás: Fővárosi Ítéletábrla 3.Bf.57/2007/27. számú határozata, 28. oldal (I. fokú tényállás kiegészítése)

- A dinamikus és egészséges fejlődés a bank tevékenység területein, a jövedelmezőség biztosítása és az üzemi költségek elmúlt évi szinten tartása mellett.
- A célok között szerepel továbbá a folyószámla állomány és a számla vezetettek számának növelése, valamint a kihelyezendő hitelállomány növelése.

E célkitűzéseket először az . február 12-ai ülésén az Ügyvezetőség, majd a Felügyelő Bizottság, végül pedig az Igazgatóság tárgyalta meg és azzal valamennyi testület egyetértett.

Az Igazgatóság az 1996. februári ülésén az előző évi beszámolót, a vagyonfelosztásról szóló javaslatot és az 1996. évi üzleti tervet egyhangúan elfogadták.

1996-ban változatlan szabályozási és makrogazdasági feltételek mellett a Bank pozíciójának erősödése volt várható. Azonban a kormányzati gazdaságpolitika drasztikus és gyorsütemű antiinflációs célokat tűzött ki, ami értelemszerűen hatással volt a kamatokra is. A folyamatosan csökkenő kamatok a bankrendszer hitelállományában azonnal érvényre jutottak, míg - akkor még az egész pénzpiacot uraló, nagyobb részben fix kamatozású betétek miatt - a betétek alacsonyabb kamatozásúvá való átárazódása csak késleltetve történt meg. Emiatt a bankrendszer egészében az év elejei 9%-ról 4%-ra csökkent a kamatrés, mely a jövedelmezőség romlását eredményezte. A Bank is gyorsan reagált a megváltozott változó körülményekre és év végéig több lépcsőben összesen 7 %-kal csökkentette betéti kamatait. Ezen intézkedések azonban - az átárazás elhúzódása miatt - csak a következő évben fejthették volna ki pozitív hatásukat.

A nagybankok privatizációjának köszönhetően az egyes pénzüzetek jelentős friss tőkét szereztek, melyet nagyrészt a hálózat növelésére, ill. a minőségi elektronikus ügyfélszolgálatra költöttek.

Ily módon tehát, az 1995 évi és 1996 évi kihívások nem voltak összehasonlíthatóak a korábbiakkal. Hiszen miközben számos kormányzati lépés (konszolidáció, privatizáció) a többi nagybank számára verseny előnyt jelentett, addig a Magyar Posta tarifaemelési és a postai hálózatban megjelenő állampapírok betételszívó hatása kifejezetten versenyhátrányt jelentettek a Postabank Rt számára. E versenyhátrány mérséklésére a Bank vezetése számos intézkedést tett.

a) A lakossági folyószámlát nyitó ügyfélkör növelésével a bank 1996-ra elérte, hogy forrásállományán belül 36%-ot képviselt a változó kamatozású konstrukciók állománya.

b) Jelentős lépéseket tett a bank vezetése a költségek csökkentése terén is. A bérköltségek annak ellenére nem voltak nagyobbak az összbanksi átlagnál, hogy a lakossági jelleg miatt jelentős élők munkára volt szükség. A lakossági betétforgalom mértékének másik velejárója, hogy jelentős nyomdai és nyomtatványi költséggel jár együtt. Ennek ellenére 1996-ra az anyagjellegű költségek 0,8%-ról 0,7%-ra csökkentek. De érdemi megtakarítást - 600 millió Ft-ot - a reklám költségek lefaragásánál ért el a Bank.

Ezekkel a kérdésekkel 1996-ban az Ügyvezetőség is rendszeresen foglalkozott, és a szigorú takarékoság érvényesítése mellett foglalt állást.

Ennek keretében többek között:

- elemezte a negyedévi és a félévi költségek alakulását,
- létszám leépítési tervet készített, amely végrehajtásra is került,
- átdolgozta a marketing költségtervet,
- felülvizsgálta a hálózatok munkáját, racionalizálta tevékenységüket, számos hálózati egység bezárását javasolta.

A bank piaci pozíciójának erősítése érdekében pedig:

- általános feladattá tette az akvizíció növelését,
- bankszintű intézkedési tervet fogadott el a folyószámla állomány és számlavezetettek számának és állományának, továbbá
- a kihelyezendő betétállomány növelésére,
- a Postabank Rt. és a kereskedelmi bankok kondícióinak elemzése alapján döntött a kondíciós lista módosításáról és új konstrukciók bevezetéséről.

A Bank 1996-ban már több mint 60 konstrukcióval rendelkezett.

A Bank vezetése tehát 1995. és 1997 februárja között a mikro- és makrogazdasági körülményeket szem előtt tartó gazdálkodást folytatott.

1996-ban a versenytársakénál alacsonyabb kamat és a 7 %-ot is meghaladó betéti kamatcsökkentés ellenére a Postabank Rt. lakossági betétállomány 1996-ban 65,6 milliárd Ft-tal növekedett, azaz négyszeres lett az 1994. évinek és közel kétszerese az 1995. évinek.

A Postabank Rt. tőkepozíciójának javítása érdekében az 1996. március 4-iki Igazgatósági ülésen ismét alárendelt kölcsöntőke ismételt kibocsátása felől döntött, melynek kibocsátására 1996. március 22-én került sor.

Az 1995-ben és 1996-ban kibocsátott alárendelt kölcsöntőke kötvények közül 1997-ig több is gazdát cserélt. Azok a cégek, akik a vásárlásokhoz közeli időpontokban hitelt vettek fel a Banktól, megfelelő fedezettel rendelkeztek azok felvételéhez.

E cégek alárendelt kölcsönkötvény jegyzését, vásárlását és tovább adását - tehát a másodlagos forgalmát - sem a Felügyelet felkérésére lefolytatott vizsgálat, sem a Felügyelet nem kifogásolta.

3.3 Követelések értékesítése³⁶

A Postabank Rt. már korábban is foglalkozott követelés eladásokkal, amelynek nyilvántartott értéke 1995-ben 1.820 M Ft, míg eladási ára 1.941 M Ft volt, és 1996. első 5 hónapjában is folytatódott a követelésértékesítés. Ebben az időszakban nem számított különleges eseménynek, hogy a pénzintézetek a kétes befolyásúnak minősített követelések rendezésére önálló szervezeti egységként, de a tulajdonukba álló, ún. work-out cégeket hoztak létre.

A Postabank Rt. miután befektetéseit szakmai csoportokba rendezte, felmerült annak igénye, hogy ez a vagyonkezelést igénylő - ily módon a banki tevékenységtől távolabb álló - eszközök, melyek nem szolgálták közvetlenül a banki tevékenységet, külső vagyonkezelő szervezetekhez kerüljenek.

---

³⁶ http://www.es.hu/a_postabank-per_vadirata;2006-07-30.html

Ezért a pénzügyintézet - az Igazgatóság javaslatára, a tulajdonosok és a Felügyelő Bizottság egyetértésével - a vagyonkezeléssel egy Rt.-t bízott meg.

1996. június 4-én pedig a Bank négy cégnek 11.480.000.000 Ft nyilvántartási, illetve ezzel azonos könyv szerinti értékű, speciális kezelést igénylő eszközállományt értékesített. Az azonnali fizetéssel megvalósított tranzakció a portfóliórendezés egyik eleme volt. Ez a körülmény ugyanis növelte a bank mozgásterét.

A Bank a portfóliórendezés második ütemében az értékesíteni tervezett eszközcsoporthoz fennmaradó részétől is az előzőhöz hasonló folyamat keretében vált meg.

E folyamat következő lépéseként a Bank az e társaságokban lévő üzletrészeit 1996. június 13-án 10 éves halasztott fizetéssel eladta.

A teljes portfólió rendezési folyamat utolsó lépéseként 1996. június 14-én Bank az eszközeit felvásárló cégeket is értékesítette összesen 16.650.000.000 Ft-ért a vagyonkezelőnek.

Össességében a kivásárló társaságok 23.560.000.000 Ft tőkeerőt képviselve kerültek 33.100.000.000 Ft vételáron eladásra.

A szóban lévő vagyoneszközök tehát kikerültek a Bank tulajdonából, s mivel korábban az előző minősítés alkalmával - a követelések egy része után megképzett és nyilvántartott céltartalék összege 2.502.100.000 Ft volt - az ügylet következtében összesen 2.026.805.000. Ft céltartalék jogszerű felszabadítására kerülhetett sor.

A Bank az előírásoknak megfelelően a hó végén a tranzakció lezajlását követő tényleges helyzetet jelentette a Felügyeletnek.

Az értékesítés során a Bank 9.6 milliárd Ft nyereséget is realizált, amelyet ugyancsak a hatályos számviteli szabályoknak megfelelően a könyveiben és a Felügyeletnek küldött jelentésében

jogszerűen feltüntetett.

A céltartalék felszabadítása és a 9,6 milliárd Ft bevétel egyaránt javította a Társaság eredményességi mutatóit.

Az előzőhöz hasonló konstrukcióban a Bank 1996. októberében további speciális kezelést igénylő befektetést értékesített 3.100.000.000 Ft-ért.

4. Bankpánik és következményei³⁷

1997. február 28-án teljesen váratlanul egy betétkivonási roham indult meg a Postabank Rt. valamennyi fiókja ellen, amelynek során a betétesek - elsősorban a nem lekötött betéteikből - összesen mintegy 70 milliárd Ft, főleg lakossági betétet vettek ki. Annak érdekében, hogy a Bank valamennyi ügyfelét ki tudja elégíteni, értékesítenie kellett a legjobb minőségű, leginkább likvid eszközeit. Ennek következtében a Banknál jelentősen romlott az amúgy is javításra szoruló eszközforrás arány, s a visszamaradó nem, vagy nem megfelelően kamatozó befektetések aránya értelemszerűen tovább nőtt.

A roham lebonyolítása jelentős többletköltséggel járt, s ugyancsak ezt eredményezték a Bank későbbi azon törekvése is, amelyekkel az elveszített ügyfélkörét kívánta új konstrukciók bevezetésével, jelentősebb reklámtevékenység kifejtésével visszaszerezni.

Ugyancsak a bankroham következménye volt, hogy a Bank addigi jó híre az ügyfelek körében megrendült, s az előző évek tapasztalata alapján tervezett kb. 70 milliárdnyi mérleg-főösszeg növekedés is elmaradt. Ennek következtében pedig az a hálózati, számítógépes és személyi apparátus, amely a tervezett, széles körű ügyfélkör kiszolgálására épült ki, részben feleslegessé vált, s további többletköltséget termelt.

Ezek, a pénzügyintézet vezetésén kívül eső tényezők, a Postabank Rt. jövedelmezőségét nemhogy

---

³⁷ Forrás: <http://www.vilaggazdasag.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/ma-kezdodik-a-postabank-ugy-targyalasa-68328>

javították, hanem éppen ellenkezőleg, jelentősen tovább rontották, a korábbi problémái mellett most már likviditási gondjai is keletkeztek.

A betétkivonási rohamot követően a Bank vezérigazgatója a Bank igazgatóságával és a pénzügyintézet más vezetőivel egyetértésben - számos intézkedést tett azért, hogy a pénzügyintézet likviditása helyreálljon. Így:

- Jegybanktól kérték a tartalékolási kötelezettség alóli felmentésüket.
- Nyomban értékesítettek 10,7 milliárd Ft értékű állampapírt.
- A Jegybanknál elhelyezett devizabetéteik terhére 6 milliárd Ft összegű rülirozó hitelkeretet kértek a Magyar Nemzeti Banktól.
- A bankközi pénzügyi piacról is biztosítottak pótlólagos pénzforrásokat.
- A Magyar Állam, a bankkal szemben fennálló 8,7 milliárd Ft összegű hosszú lejáratú követelést előtörlesztette, valamint
- A tulajdonosoknál tőkeemelést is kezdeményezett, amelyre sor is került.

Az, az Állami vezetés - PM, Felügyelet, MNB - előtt is nyilvánvaló volt, hogy a bankrohammal - amelyet a Postabank Rt. példamutatóan hárította el, elkerülve ezzel egy nagyobb arányú, más bankokat érintő pénzügyi katasztrófát - a pénzügyintézet olyan helyzetbe került, amelynek következményeit saját erőből már nem tudja felszámolni.³⁸

Számos elképzelés vetődött fel a Postabank Rt. helyzetének rendezése érdekében. A Felügyelet mindvégig a pénzügyintézet egyszeri, de nagyobb mértékű állami tőkeemelésre - egyfajta konszolidációra - tett javaslatokat, azonban erre 1997-ben nem került sor, azonban más állami segítségben részesült a pénzügyintézet.

Ennek keretében 11 milliárd Ft és ennek kamata, tehát összesen 12 milliárd Ft erejéig a Kormány garanciát vállalt a Postabank Rt. valamely - előre kiválasztott és két éven belül lejáratú - követelésére. Ez már önmagában is kellő biztosítékot jelentett volna, azonban a könyvvizsgáló - a pénzügyintézetnek a bankpánik miatt megrendült likviditására figyelemmel - kikötötte, hogy a Kormánygaranciának

---

38 Forrás: : Fővárosi Ítélet tábla 3.Bf.57/2007/27. számú határozata, 41. oldal (jogi indokolás)

mindenképpen lehívásra kell kerülnie. Ily módon olyan követelést kellett találni, amely két éven belül lejár és az adós bizonyosan nem teljesít.

A könyvvizsgáló cég által javasolt átalakulás következtében a követelés összege csökkent és kamatozóvá vált, másrészt pedig a változtatást követően a fennálló követelés már megfelelt a Kormánygarancia nyújtásának feltételül szabott könyvvizsgálói követelésnek: 2 éven belül lejáró, s jellegéből adódóan biztosan nem kerül kiegyenlítésre.

Az állami garanciát a Postabank Rt.-ben 5%-nál nagyobb tulajdoni résszel rendelkező tulajdonosok viszontgarantálták.

A garancia fele 1997-ben, míg másik fele 1998-ban került lehívásra.

A tulajdonosok 1997-ben tőkét is emeltek a bankban. A pénzügyintézet tőke-megfelelési mutatója 1997. I. negyedév végén 6,02 % volt, majd a júniusi alaptőke emelést követően 8,16 % lett, a II. félévében pedig 8 % körül ingadozott.

Ebben a helyzetben a Postabank Rt. - amely ugyan a Felügyelet 1995. decemberi határozatában és levelében foglaltaknak a szabályzatok módosításával kapcsolatos részét némi időbeli eltolódással ugyan, de lényegében teljesítette - az 1997. februárjában megfogalmazott üzletpolitikai célkitűzéseinek nem tudott eleget tenni, bár a pénzügyintézet helyzetének stabilizálása érdekében a szükséges és ésszerű intézkedéseket megtette, de a pénzügyintézet jövedelmezőségének romlását nem sikerült megállítania.

A Postabank Rt. 1997. évi auditált mérlegeredménye 15 milliárd Ft volt.

Az éves beszámoló és az 1997. évi mérlege az 1998. májusában tartott rendes Közgyűlésen elfogadásra került.

A Postabank Rt. vezetősége az 1998 augusztusában tartott rendkívüli Közgyűlésen teljes egészében

kicszerélődött.

5. A Felügyelet által elrendelt vizsgálat és következményei 1998. február 28-ig

Már 1995-ben felmerült, hogy esedékessé vált a Postabank Rt. kétévenkénti kötelező Felügyeleti vizsgálata - korábban ilyen vizsgálat sem a Banknál, sem más pénzintézetnél még nem volt -, azonban részben a tervezett tőkeemelésre, részben pedig a vizsgálat lefolytatásával megbízott Könyvvizsgáló cég - amely tagja volt az un. Big Sixnek - elfoglaltsága miatt, arra ténylegesen csak 1996-ban került sor.

A vizsgálat - amelyet a könyvvizsgálónak az 1995. december 31-iki fordulónapra kellett elvégeznie, 1996. második felében folyt a Bankban. A vizsgálat teljes körű volt, a banki eszközök mintegy 80 %-át érintette. A Felügyelet a vizsgálati szempontokat és annak sorrendjét egyaránt részletesen meghatározta, így a vizsgálat lényegében a pénzintézet egész tevékenységét átfogta.³⁹

A Postabank Rt. vezetése a vizsgálat során teljes mértékben együttműködött a könyvvizsgáló céggel, részükre a szükséges adatokat szolgáltatották, okiratokat megtekintésért, átvizsgálását biztosították.

A könyvvizsgáló és a Bank vezetése között a céltartalék-képzés elveiben, illetve egy-egy ügylet esetében a kockázat mértékének megítélésében volt eltérés. A könyvvizsgáló cég először jóval magasabb - 8,7 milliárd Ft - pótlólagos céltartalék megképzését látta indokoltnak, azonban a Bank vezetésével folytatott egyeztetés során számos esetben elfogadta a pénzintézet érintett vezetőinek az érvelését, s végül az 1995. december 31-i fordulónappal egyes hitelek, befektetések és követelések esetében állapított meg a Postabank Rt. által képzett céltartalékhoz képest eltérő céltartalék mennyiséget.

A könyvvizsgáló kifogása nem az volt, hogy a Bank céltartalékát az egyes sávok alsó harmadába képezte, hanem az, hogy adott követelését kockázatmentesnek, vagy kevésbé kockázatosnak ítélte meg, mint azt később - épp az eltérő felfogásra tekintettel - a könyvvizsgáló tette.

---

³⁹ http://www.es.hu/a_postabank-per_vadirata;2006-07-30.html

A Könyvvizsgáló cég a vizsgálatról készült jelentését 1996. október végén nyújtotta be a Felügyeletnek, melyre a Bank vezetése is írásbeli észrevételt tett.

A könyvvizsgálói jelentés megállapításaira figyelemmel Felügyelet elnöke a Postabank Rt.-vel szemben 1996. december 12-én határozatot hozott, mely határozathoz egy ajánlásokat is tartalmazó levelet is csatolt.

A Felügyelet határozatában előírta a Postabank Rt. számára az eszközállomány és a céltartalék-állomány közötti összhang megteremtését, a 10 éves halasztott fizetéssel eladott, nem minősített eszközállomány bankot érintő kockázatának negyedévenkénti minősítését -, és arról a BAF részére való jelentés megküldését, valamint 30 napos határidővel elrendelte a Bank SZMSZ-ének és belső szabályzatainak az auditor jelentésében foglaltaknak megfelelő módosítását.

A kockázatos eszközök minősítésével kapcsolatban azt is előírta, hogy, amennyiben ez akadályba ütközik, úgy az óvatosság elve alapján az ilyen követelés legalább a „külön figyelendő” kategóriába kerüljön - az ennek megfelelő mértékű céltartalék megképzésével egyidejűleg - besorolásra.

Ezen túlmenően a BAF határozatában többek között azt is kezdeményezte az Igazgatóság felé - 60 napos határidővel -, hogy a vizsgálati jelentés alapján értékelje a Bank választott könyvvizsgálójának tevékenységét, tárgyaljon és döntsön új könyvvizsgáló választásáról, valamint tárgyaljon és alakítson ki állásfoglalást a Bank jelenlegi és a jövőben követendő stratégiai, hitelezési, befektetési és számviteli politikájáról. Kezdeményezte továbbá, hogy az Igazgatóság több évre visszatekintő elemzés alapján alakítsa ki a Bank középtávú stratégiáját különösen a pénzügyi jövedelmezősége, a kamatmérleg és a kamatüzemi költségek, valamint a rendkívüli eredmény alakulását illetően⁴⁰.

A BAF elnöke levelének ajánlásai pedig elsősorban:

- az eszközök minőségének, eszköz- forrás lejárat szerkezetének - anélkül, hogy a bank

---

⁴⁰ FŐVÁROSI BÍRÓSÁG 1.B.425/2003/105. ítélete

- lakossági forrásgyűjtő szerepe számottevően változna - javítását,
- visszafogott osztalék politika érvényesítését,
- az addigi kamatpolitika átalakítását, s ennek következtében a saját tőke növelését,
- az alacsony, vagy éppen 0 kamatozású hitelek értékének és arányának csökkentését,
- a jövedelemtermelő képesség több évre visszamenő vizsgálatát, valamint
- az igazgatóság jogkörének bővítését javasolta.

Az Igazgatóság, a Felügyelő Bizottság és az Ügyvezetőség egyaránt megvitatta a kézhez kapott könyvvizsgálói jelentést, valamint a Felügyelet határozatát és ajánlólevelét, s az abban foglaltakra figyelemmel került sor az 1997. évi üzleti terv kialakítására is.

Az 1997. februárjára kialakult üzleti elképzelésekben már tükröződtek a Felügyelet elvárásai, s folytak a szabályzatok módosításai is.

A Bank főbb célkitűzései elsősorban

- a) működésének racionalizálására, a költségek és bevételek áttekinthetőbbé tételére, óvatos fejlődésre
- b) óvatosabb, megfontoltabb hitelezésre, a nagyvállalati kör jobb, szélesebb körű kiszolgálására és
- c.) a három éves stratégiai középtávú terv elkészítésére irányultak.

6. A POSTABANK Rt. működésének értékelése a büntető eljárás tükrében

Princz Gábort és hat egykori vezető beosztású munkatársát eredetileg azzal vádolták meg, hogy 1995 és 1997 között szándékosan megszegtek törvényi kötelezettségeiket, hibás üzletpolitikát folytattak, sorozatosan megtévesztették a bank tulajdonosait és a bankfelügyeletet, nem képezték céltartalékot, prosperáló bank látszatát keltették, és mindezzel 34,6 milliárd forintos, különösen

nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelést követtek el.⁴¹

A vád szerint a vádlottak tevékenységükkel sorozatosan megtévesztették a tulajdonost és a bankfelügyeletet, nem képeztek céltartalékot és jól prosperáló bank látszatát keltették. Mindezeket figyelembe véve, valamint a kormány 12 milliárdos kezességvállalásából eredő veszteségekkel együtt az ügyészség összesen 36,1 milliárd forint vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezeléssel vádolta a Postabank volt vezetőit. A bankpániknak betudható ötmilliárd forintos vagyonvesztést nem róta a vádlottak terhére a vádhatóság.

6.1 Első fok - A Fővárosi Bíróság⁴²

A Fővárosi Bíróság az első tárgyalást 2004. október 19. napján tartotta, ítélet 2006. július 11. napján született, melyben a vádlottakat az ellenük különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, társtettesként elkövetett hűtlen kezelés büntette miatt emelt vád alól felmentette.

A vagyonkezelői kötelezettséget a Ptk. általános szabályai mellett elsősorban a pénzügyintézetekre vonatkozó speciális jogszabályok, a Pit., majd az azt 1997. január 1-vel felváltó Hpt. határozott meg.

Az 1996. december 31-ig hatályban volt Pit. 19. § (1) bekezdése a pénzügyintézeti vezetők és alkalmazottakkal szemben egy általános elvárást fogalmazott meg, amely szerint ezen személyek mindenkor megfelelő gondossággal és a szükséges szakértelemmel, a pénzügyintézet és az ügyfelek érdekeinek figyelembevételével, a jogszabályok szerint kötelesek eljárni.

Az e jogszabályt felváltó, 1997. január 1-től hatályos Hpt. 46. §-a is hasonló elvárásokat fogalmaz meg a vezető állású személyek és tagjaik felelősségét illetően, mivel kimondja, hogy e személyek - a beosztásukkal járó fokozott szakmai követelményeknek megfelelő - elvárható gondossággal és szakértelemmel, a pénzügyi intézmény és az ügyfelek érdekeinek figyelembevételével, a jogszabályok szerint kötelesek eljárni.

⁴¹http://www.es.hu/;a_postabank-per_vadirata;2006-07-30.html

⁴² Forrás: FŐVÁROSI BÍRÓSÁG 1.B.425/2003/105. ítélete

A törvény 45. §-a pedig a pénzügyi intézmény igazgatóságára, felügyelő bizottsága vezetőire és tagjaira ró kötelezettséget, s egyben felelősséget aziránt, hogy a pénzügyi intézmény az engedélyezett tevékenységeket az e speciális törvényben és a külön jogszabályokban foglalt előírásoknak megfelelően végezze.

A lefolytatott bizonyítási eljárás során a bíróság azt állapította meg, hogy az ügyészség által meghatározott elkövetési magatartás:

- az elhibázott üzleti stratégia elhatározása és 1995. és 1997. közötti folytatása,
- a romló mutatók leplezése érdekében a járulékos tőkeelemek finanszírozása,
- a céltartalékképzés elkerülése,
- ezzel kapcsolatban valótlan adatok közlése a Felügyelet és a tulajdonosok felé.

Nem valósítja meg a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, társtettesként elkövetett hűtlen kezelés büntettét.

Megállapítást nyert, hogy a bank jövedelemtermelő képességének 1995. elejére történő csökkenésének a következménye volt:

- a) a felborult forrás-eszköz arány,
- b) az eszköz oldalon megnőtt jövedelmet nem termelő befektetések aránya,
- c) melyet jelentősen növelt a bank követelésrendezési taktikája.

Tehát egyértelmű, hogy a Postabank vagyonsökkenését előidéző valamennyi ok olyan tevékenységhez tartozik, amely része az üzletpolitikának.

A Könyvvizsgálói jelentés többször utal a hitelnyújtás gondozás során felmerülő problémákra, azonban egyetlen esetben sem jutott arra a következtetésre, hogy bűnös magatartásra bukkant volna.

Az eljárás során készült szakértői vélemény nyomtatékosan rámutat, hogy önmagában a követeléskezelés módja - pl. work out cég, vagy cégek alapításával - nem kifogásolhatóak.

A pótszakértői vélemény viszont kifogásolta a céltartalékképzés mértékének nem elégséges voltát.

Az 1991. december hó 1. napján hatályba lépő, a pénzüzetekről és a pénzüzeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény 21.§ (1) bekezdése szerint a pénzüzetnek, valamint a pénzüzeti csoport egészének a működőképessége fenntartása és a kötelezettségek teljesíthetősége érdekében a működés során mindenkor az általa végzett pénzüzeti tevékenység kockázatának megfelelő nagyságú szavatoló tőkével kell rendelkeznie, s e feltételnek - a megfelelő engedély birtokában - a Postabank Rt.-nek 1993. december 15-ig kellett eleget tennie.

A jogszabály (2) bekezdése azt is előírta, hogy a törvény 2. számú melléklete szerint számított eredményt a tárgyévet követő év május 31-ig a Bankfelügyeletnek is meg kell küldeni.

Kétségtelen, hogy az ugyanezen törvényhely (3) bekezdése értelmében engedélyezett további haladék 1993. december 15-én lejárt, s mulasztást követett el a Bank vezetése, amikor nem kért további haladékot, és arról sem gondoskodott, hogy a pénzüzet tőkemegfelelési mutatója az előírt 8 %-os szintet elérje, illetve meghaladja.

Az is tény azonban, hogy erről mind az Igazgatóság tagjainak, mind a tulajdonosoknak, mind pedig - a megfelelő adatszolgáltatás következtében - a Felügyeletnek is tudomása volt.

Ez utóbbi a Bank előző évi mulasztásáról a következő év május 31-ig mindenképpen értesült, azonban - a vezér-igazgatóhoz címzett levelet leszámítva - ennek megszüntetése érdekében 1993. december 15-e után sem tett a pénzüzettel, illetve annak vezetőjével szemben semmilyen intézkedést, bár ez jogában állt volna.

A Bankfelügyelet levelének keltezése ráadásul arra is utal, hogy a hiányos teljesítésről a Felügyeletnek nemcsak az előírt kötelező adatszolgáltatás következtében - május 31-én -, hanem

már korábban - áprilisban - is tudomása volt.

BAF elnökének 1995. áprilisi levelét követően viszont - az alárendelt kölcsöntőke bevonásával, majd az ezt követő tőke emeléssel - a tőke megfelelési mutató meghaladta az előírt 8 %-ot. A Bank intézkedésére figyelemmel pedig - képviselője útján - a levél írója is megváltoztatta az álláspontját, s mindezt a részvényesek előtt, az 1995. évi rendes Közgyűlésen került sor.

A kölcsöntőke jegyzését érdemben sem a könyvvizsgáló cég, sem annak jelentése ismeretében maga a Felügyelet sem vitatta érdemben és semmiképp sem tekintette olyanak, aminek következtében az 1995. évi tőkeemelés utólag érvénytelennek kellene tekinteni vagy más módon a Postabank Rt.-vel szemben ez okból intézkedéseket kellene foganatosítania.

Mindezen túlmenően pedig a Bank akkori könyvvizsgálója, írásban igazolta, hogy az analitikus átvizsgálás után - amely egyben az egyes szerződések megtekintését is jelentette - az alárendelt kölcsöntőke kibocsátást szabályszerűnek ítéli meg.

Rámutatott a bíróság arra is, hogy az Igazgatóságot az alárendelt kölcsöntőke bevonásakor az vezérelte, hogy a tőke-megfelelési mutató megfelelő mértékű produkálásával elősegítsék a jelentős összegű tőkeemelés, amely viszont azt az ügyészség által sérelmezett helyzetet volt hivatva megszüntetni, illetve enyhíteni, amely az alacsony tőkeellátottság és a jelentős mérleg-főösszeg emelkedése miatt állott elő.

Miközben tehát az ügyészség azt róta - úgy általában - a vádlottak terhére, hogy 1995. elejétől 1997. december végéig a vádban megjelölt magatartások tanúsításával - így a sérelmezett alárendelt kölcsöntőke kibocsátásával - az állt szándékukban, legalább eshetőlegesen, hogy Postabank Rt. részére vagyoni hátrányt okozzanak, egyúttal éppen a Bank tőkehelyzetének megszilárdítása érdekében tett erőfeszítéseiket sorolta az elkövetői magatartások közé, ami logikailag önmagában is ellentmondásos.

Ráadásul az igazságügyi könyvszakértői vélemény e kérdésben úgy foglalt állást, hogy az ügyészség

által sérelmezett ügyletek - üzletrész, valamint állampapírok vásárlása - nem tekinthetők a Pit. 3. § (6) bekezdésében meghatározott hitelnek.

Mindezekon túlmenően ténykérdés, hogy a tőkeemelést a Cégbíróság bejegyezte és ez a bejegyzés később sem került törlésre, de még erre irányuló igény sem fogalmazott meg senki - beleértve az 1998. második felétől vizsgálódó új vezetést, a különböző könyvvizsgálókat, valamint az ÁSZ-t, KEHI-t és egyéb szerveket is.

Mindent összevetve tehát az állapítható meg, hogy az 1995. évi tőkeemelést megelőzően a Postabank Rt. Tőke-megfelelési mutatója meghaladta a 8 %-ot, a tőkeemelés pedig indokolt volt és nem ütközött jogszabályba.

Ugyancsak részletesen foglalkozott a bíróság a Bankfelügyelet levelének tartalmával és a levél utóéletével is. A vádlottak terhére rótt osztalékpolitika alapvetően tulajdonosi döntésen alapulhat. Egy Rt. esetében a nyereség felosztásáról, s így az osztalék fizetés tényéről és mértékéről nem az Igazgatóság, pláne nem a társaság bármely dolgozója - még, ha valamilyen vezető beosztásban is vannak - dönthet, hanem kizárólag Közgyűlés keretében a részvényesek. Ezért a tulajdonosi részesedéssel nem bíró vádlottak esetében az osztalékfizetést olyannak tekinteni, mint amivel bármilyen vagyonkezelői szabályt megszegtek volna, minden jogi alapot nélkülöz.

A követelések nem megfelelő minősítése, s ez okból a céltartalék-képzés elmaradása, az adott pénzügyintézet eredményét ugyan negatívan befolyásolhatja - adott esetben nyereségesből veszteségesbe fordíthatja - de büntetőjogi értelemben vett vagyoni hátrányt nem okoz.

Céltartalékot ugyanis, azért képez a pénzügyintézet, hogy a valamely okból kockázatosá váló követelését - amennyiben az adós nem teljesít és a követelést a kikötött fedezetekből sem lehet részben vagy egészben kielégíteni - céltartalékból tudja fedezni. Ebből következően a céltartalékot alapvetően nem a követelés keletkezésekor kell képezni, s megfelelő biztosíték kikötése esetén még akkor sem kell felhasználni, ha az adós a bankkal szemben fennálló tartozásából semmit nem fizet meg.

Ezzel szemben vagyoni hátrány keletkezhet, ha valaki a hitelezési szabályok megszegésével nyújt hitelt, s azt az adós nem fizeti meg és a követelés részben vagy egészében a fedezetekből sem térül meg (tipikusan azért, mert a hitel nyújtására jogosult azt szándékosan elmulasztotta kikötni). Ebben az esetben a meg nem térült rész - amennyiben bebizonyosodik Btk.-ban megkívánt elkövetői magatartás - vagyoni hátránynak minősül függetlenül attól, hogy képeztek-e rá céltartalékot vagy sem.

A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vád tárgyává tett magatartások részben nem eredményezhették vagyoni hátrány bekövetkeztét, részben pedig a vádlottak a terhükre rótt szabályszegéseket nem valósították meg. A Postabank Rt. bekövetkezett veszteségéhez - amely nem azonos a Btk. 137. § 3/d/5. pontjában írt vagyoni hátránnyal - pedig elsősorban külső körülmények vezettek.

6.2 Másodfok - Fővárosi Ítéltábla ⁴³

A Fővárosi Bíróság 2006. év július hó 11. napján kihirdetett ítéletét I. r., II. r., III. r., IV. r. vádlottakkal szemben a Fővárosi Ítéltábla megváltoztatta, és bűnösnek mondta ki őket hanyag kezelés vétségében.

Az Ítéltábla álláspontja szerint helyesen kifogásolta az első fokú bíróság, hogy a vád a bank üzletpolitikáját, és azon belül is annak csak egyes elemeit tette vád tárgyává, amelyek vizsgálatát az első fokú bíróság elvégezte és helyesen jutott arra az álláspontra, hogy ezek a magatartások az észlelhető szabálytalanságok ellenére sem eredményezhetik önmagukban vagyoni hátrányt bekövetkezését.

Figyelembe kell ugyanis venni, hogy egy pillanatnyilag veszteséggel járó ügylet önmagában a tevékenység összességének megítélésére nem alkalmas. Nem zárható ugyanis ki, hogy hosszú távon mégis eredménnyel zárul.

---

⁴³Forrás: : Fővárosi Ítéltábla 3.Bf.57/2007/27. számú határozata

Az egyes konkrét ügyletek, - befektetések, hitelezések - nélkül, pusztán csak a stratégiai, üzleti célok vizsgálata, értékelése, és az ezeket alátámasztó számadatok felsorakoztatása alapján nem állapítható meg ítéleti bizonyossággal, hogy a vádlottak a szükséges és még elfogadható mértékű kockázatot lényegesen meghaladó és indokolatlan üzletvitelt folytattak és ezzel szándékosan - egyenes, vagy eshetőleges szándékkal - veszteséget termeltek.

A postabank vezetése látta, hogy a tőke-megfelelési mutató kozmetikázása érdekében tett intézkedéseikkel a bank valódi problémáját megoldani nem képesek, azzal csak átmenetileg és igen rövid távon tudják stabilizálni a bank helyzetét azonban a bankfelügyelet azonnali, velük szemben alkalmazható szankcióit elkerülhetik.

Időt akartak nyerni az akkor már nem csak körvonalazódó, hanem ténylegesen kidolgozott hosszú távú üzletpolitikájuk megvalósításához, ami elképzeléseik szerint a bank tőkehelyzetének állami segítség nélküli megoldását eredményezhette volna, és amely elsődlegesen a befektetési politikán alapult (luxuria).

Kellő gondosság esetén számolniuk kellett volna azzal, hogy az ország akkori gazdasági helyzetében - a piacgazdaságra történő áttérés folyamatában -, a kormány gazdasági és pénzügyi politikájának olykor gyors és kiszámíthatatlan változása is elkerülhetetlenül bekövetkezhet, és ez a bankokra és a pénz világra is meghatározóan hat.

Nem jártak el kellő gondossággal akkor, amikor figyelmen kívül hagyták, hogy egy bank sikeres működése a jó hírnevén és a megbízhatóságán múlik elsősorban. Ha azonban ezzel - azaz a megbízhatósággal - kapcsolatban bármilyen okból a legkisebb kétely felmerül, az bármely bank esetében súlyos következményekkel járhat.

A bankfelügyelet két - ajánlásokat is megfogalmazó, ezáltal a Postabank helyzetét értékelő, a hiányosságokat hangsúlyozó és a bank vezetőinek tevékenységét kritizáló - levele, illetve határozata megfelelő alkalmat nyújthatott volna a vezetés számára, hogy feltárják a bank működésének

alapvető problémáját - amit a tőkehiány és a megállíthatatlanul növekedő mérlegfőösszeg okozott - és annak megoldásához segítséget kérjenek.

Ehelyett a törvényi előírások megszegésével lebonyolított alárendelt kölcsöntőke kötvények forgalmazásával a tényleges helyzetet elfedték, a tőke-megfelelési mutató elérése, a veszteséges működés elleplezése, a bankfelügyeleti intézkedések elkerülése végett.

Ezzel a bank tényleges helyzetének értékelését késleltették, ugyanakkor a tőkehelyzetének megrendülésével, a fizetőképességének elvesztésével kapcsolatos hírek továbbterjedését elősegítették.

Kellő körültekintés, gondosság esetén számítaniuk kellett volna arra, hogy a bank tőkeszegénysége, a törvényi előírásoknak (tőke-megfelelés) csak jogszabályellenes ügyletekkel történő megfelelése és nem utolsó sorban az eredményt nem (1996. év), vagy alig realizáló (1994. és 1995. év) működése következtében a bank körül kialakult bizalmatlanság olyan mértékig fokozódik, és olyan mértékig válik kihasználhatóvá, amely előbb, vagy utóbb a lakosság bizalmának megrendüléséhez, akár annak elvesztéséhez is elvezethet. A vádlottak azonban ezt a körültekintést, gondosságot elmulasztották és ezzel súlyosan megsértették a prudens működésre vonatkozó Pit és Hpt. szabályokat (negligencia).

Ezzel a magatartásukkal előidéztek azt a helyzetet, amely az 1997. februárjában kitört bankpánikhoz vezetett és 17 milliárd 347 millió forint vagyoni hátrányt eredményezett.

A vádlottak fenti magatartása és a bekövetkezett vagyoni hátrány között az okozati összefüggés megállapítható, annak hangsúlyozása mellett, hogy abban a bank tulajdonosainak magatartása valamint a bankfelügyelet intézkedéseinek elmaradása is közrehatott. ⁴⁴

---

44 FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA, 3.Bf.57/2007/27. számú ítélete, indokolás

6.3 Harmadfok - a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróság

A Legfelsőbb Bíróság 2009. február 11. napján helyben hagyta a Fővárosi Ítéltábla másodfokú ítéletét, a gondatlan bűncselekményt megvalósító anyag kezelés megállapítását.

A Legfelsőbb Bíróság indoklása szerint a bank kamatpolitikája nem volt ésszerűtlen, kötelelességű és nem okozott vagyoni hátrányt. Ám a kölcsöntőke hitelből történő jegyzése, a rossz követelésállomány felhalmozódása, illetve a kockázatelemzés elmaradása és ennek okán bekövetkező vagyonszűnés részben a bankvezetők gondatlan, kötelelességű magatartásának tudható be. A vagyonszűnéshez azonban jelentősen hozzájárult az 1997-es bankpánik, amikor a lakosság tömegesen vonta ki betéteit a pénzügyintézetből.

A Legfelsőbb Bíróság szerint a Postabankról elmondható, hogy 1995-ben alultőkésített volt, részben mert kimaradt a bankkonszolidációból, részben mert a részvényesek a nyereséget inkább osztalékfizetésre, semmint tőkeemelésre fordították. Továbbá a banknál ekkoriban jelentősen felhalmozódott a rossz, kockázatos követelésállomány.⁴⁵

45A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA, Bhar.I.495/2008/13. számú ítélete, indokolás 38. oldal.

4. ÖSSZEKÉPÉS

1997 előtt a Pénzügyminisztérium (PM) magánbankként kezelte a Postabankot, így nem állt módjában beavatkozni. A bankpánik után Princz Gábor, a Postabank elnök-vezérigazgatója személyesen kért segítséget a pénzügyminisztertől. A PM előterjesztést készített a kormány részére, amelyben javaslatokat tett a bank pénzügyi helyzetének rendezésére. Bár a PM javaslatát a kormány előkészítésre terjesztette be, nem született megállapodás, nem történt meg a szükséges személyi konzekvenciák levonása és az elnöki és vezérigazgatói poszt szétválasztása.

Az államnak garanciát kellett volna vállalnia egy banki követelésekből álló csomagra, így kevesebb veszteség képződött volna a bankban. Ez azonban nem történt meg.

A Postabank korábban megállapodott a PM-mel, hogy rendszeresen tájékoztatja az ügyeiről a kezességet vállaló PM-et, ez azonban nem történt meg. A PM pedig nem követelte meg a tájékoztatást. A KEHI jelentésében azt írta: a pénzügyminiszter nem járt el megfelelően, amikor pozitívnak minősítette a bankpánik utáni változásokat, annak ellenére, hogy nem történtek meg a szükséges személycserék. Azt is felrötták hogy a PM nem tájékozódott kellőképpen a Postabank befektetéseinek és ingatlanainak, valamint az ÁPV Rt. ingatlanai tervezett vagyoncseréjének jogi lehetőségeiről, mielőtt a kormány elé terjesztette volna javaslatát.

A kormány a KEHI szerint nem járt el elég körültekintően a döntés meghozatalakor. Nem mérlegelte kellőképpen a vagyonszere jogi lehetőségeit, feltételeit és következményeit. A kormány arról döntött, hogy a tervezett vagyoncserét egy hét alatt kell végrehajtani, míg korábban azt szabták feltételül, hogy nemzetközi auditor igazolja az értékazonosságot. Ez egy hét alatt kivitelezhetetlen volt.⁴⁶

A Kormányzati Ellenőrző Hivatal nyilvánosságra hozott jelentése szerint az Állami Pénz és Tőkepiaci Felügyelet (illetve elődje, a Bankfelügyelet), a Horn-kormány és a Pénzügyminisztérium is felelős a

---

⁴⁶ <http://www.origo.hu/itthon/19990901azallami.html>

Postabanknál felhalmozódott veszteség miatt.

A Kormányzati Ellenőrző Hivatal (KEHI) számos hiányosságot állapított meg az ÁPTF vizsgálatában. Az akkor még Bankfelügyelet néven működő felügyelet nem végzett elég mélyre ható vizsgálatot, így a már 1994-ben jelentkező, egyre súlyosbodó anyagi problémák ellenére nem tartotta szükségesnek a további vizsgálatokat. A Bankfelügyelet arra hivatkozott, hogy a szabályok ideiglenes megszegése még nem indokolja a beavatkozást.

A további intézkedéseket az 1997-es bankpánik gátolta. A KEHI szerint ekkor kellett volna felügyeleti biztost kihelyezni a bankhoz, ez azonban nem történt meg. Az ÁPTF ugyanis újabb bankpániktól tartott. A felügyelet csak a bankpánik után javasolta a pénzügyminiszter részére a bank konszolidációját és a vezetés gyökeres átalakítását.

A pénzügyminiszter többszöri figyelmeztetése után végül 1998 áprilisában az ÁPTF tájékoztatta a miniszterelnököt a bank súlyos gondjairól. Felügyeleti biztost csak 1998. július 31-én helyeztek a bankhoz. A vizsgálat szerint már korábban is lett volna lehetőség a beavatkozásra.⁴⁷

Az 1991. december hó 1. napján hatályba lépő; a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény 21. § (1) bekezdése szerint a pénzügyintézetnek, valamint a pénzügyintézeti csoport egészének a működőképessége fenntartása és a kötelezettségek teljesíthetősége érdekében a működés során mindenkor az általa végzett pénzügyintézeti tevékenység kockázatának megfelelő nagyságú szavatoló tőkével kell rendelkeznie.

E rendelkezés teljesítése érdekében a Ptk. 23. § (1) bekezdése szerint a pénzügyintézetnek 1993. január 1-jére el kell érni, és folyamatosan fenn kell tartani - a bankfelügyeleti rendelkezésben előírt módon számított - nyolcszázalékos súlyozott eszközkockázati arányt, tőke-megfelelési mutatót. A törvény 98. § (2) bekezdése értelmében e kötelezettség alól 1994. december hó 31. napjáig a Bankfelügyelet a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben felmentést adhatott. A Postabank 1992 és 1993 évekre rendelkezett ilyen felmentéssel, az abban megadott határidő 1993. december 15. volt. A törvényi

---

⁴⁷ <http://archivum.hvg.hu/article/200607Tarsadalomcikk5370UJRAMELEGITETTKEHIPOSTABAN.aspx>

előírás ellenére azonban a Bank tőke-megfelelési mutatója 1994-ben is tartósan alatta maradt a Pit. által előírt 8%-os értéknek, mert az mindössze 6,78% volt. A bank tevékenysége során 1992-re egy 10-15 milliárd forint nagyságrendű kétes követelésállomány halmozódott fel a pénzügyintézetnél.⁴⁸

Megállapítható az is, hogy a pénzügyintézet vezetése az állami konszolidációban nem kívánt részt venni; így a követelésállomány rendezését a banknak saját erőből kellett megoldania. Ebben a helyzetben a törvényi előírásokra és a gazdasági racionalitásra figyelemmel a Banknak pénzügyintézeti tevékenységét vissza kellett fognia. Az 1993. és 1994. évi főbb üzletpolitikai célkitűzések ennek megfelelően alakultak. Legfontosabb célként a stabilitás megőrzése, a növekedés tudatos fékezése fogalmazódott meg. Mindezen intézkedések eredményeként a bank helyzetében érdemi változás nem következett be. Az 1994-re tervezett tőkeemelés elmaradt, a bank biztonságos működéséhez szükséges szavatoló tőke aránya továbbra sem érte el a Pit. szerint szükséges minimumot. A Bank az általa teljesített bankfelügyeleti adatszolgáltatás során - 1995 áprilisát megelőzően - sosem tudott 8%-ot meghaladó eszközkockázati arányt kimutatni. A hitelképes ügyfelek köre nem bővült, a minősített követelések aránya növekedett.

A dolgozatomban bemutatott adatok alapján egyértelműen látható, hogy a 1995. év elejére a Postabank jövedelemtermelő képessége csökkent, ennek oka a forrás-eszköz arány felborulása, eszköz oldalon a jövedelmet nem termelő befektetések arányának növekedése volt, melyet jelentősen növelt a bank követelésrendezési taktikája. A pénzügyintézet viszonylag magas, fix kamatozású konstrukciókkal - ebből következően - drágán szerzett forrásokat elsősorban lakossági betétekből; az így szerzett forrásokat pedig gazdálkodó szervezetekhez helyezte ki hitel formájában. A lakossági betétek rövid lejáratúak voltak, míg a kihelyezett hitelek közép-, illetve hosszú lejáratúak. A bank működése során tudatosan alacsonyabb szintű céltartalék-képzési politikát folytatott, mint más pénzügyintézetek.

Véleményem szerint, ebben a helyzetben a bank vezetésének továbbra is a mérlegfőösszeg növekedését visszafogó üzletpolitikát kellett volna érvényesíteni. A management ezzel szemben expanzív betétgyűjtési politikát hirdetett meg. A növekedésnek, illetve az ezzel járó

---

48 Forrás: http://www.es.hu/a_postabank-per_vadirata;2006-07-30.html

kockázatvállalásnak azonban az alapvető törvényi előfeltételei, gazdasági környezete hiányzott. Összességében elmondható, hogy elsősorban ott követtek el mulasztást, hogy nem ellenőrizték kellőképpen a bank pénzügyi hátterét és ügyeit, illetve nem léptek fel időben és kellő határozottsággal, hogy megállítsák a pénz kiszivárgását. Az Állami Pénz és Tőkepiaci Felügyelet (ÁPTF) nem volt elég alapos az ellenőrzés során, mivel ismeretes, hogy az ÁPTF eredetileg már 1994-ben tervezte a bank bankfelügyeleti auditori vizsgálatát, azonban ezt végül 1996 második félévére halasztotta, nem utolsósorban a Postabank kérésére.

Álláspontom szerint nagyobb hiba volt, hogy 1997 márciusában, amikor az állam 24 milliárd forinttal segítette ki a Postabankot, a lépésnek nem voltak személyi következményei. A bank vezetése a helyén maradhatott, noha addigra teljesen nyilvánvaló volt a felelőtlen gazdálkodás ténye, ami leginkább a kockázatos hitelkihelyezésekben, illetve az ellensúlyozandó tartalékképzés elmaradásában mutatkozott meg. Ez pedig a fedő kozmetikázások ellenére a bank tőkéjének elvesztését eredményezte, aminek részletes jogi indokát a bemutatott ítéleteken keresztül vázoltam. Tehát egy hatékonyabb ellenőrzéssel a tőkevesztés elkerülhető lett volna.

SZAKIRODALOM JEGYZÉK

1. Bankbörze avagy a magyar pénzüintézetek bemutatkozása
Hivatalos kiadmány
2. Huszti Ernő: Kétszintű bankrendszer a gyakorlatban
Gazdaság 1989/2.
3. Banki innovációk
Figyelő 1988/44.
4. Postabank Éves Jelentései 1988-1989-1990
5. Postabank tájékoztatói, közgyűlési anyagai, 1988-1989-1990
6. A Postabank és Takarékpénztár Rt. 1997. évben megtartott rendkívüli közgyűlési határozatai
7. A Postabank per <http://bankweb.hu/cikk.php?id=2333>
8. Ítéletek:
FŐVÁROSI BÍRÓSÁG 1.B.425/2003/105. számú ítélete
FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA 3.Bf.57/2007/27. számú ítélete
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA Bhar.I.495/2008/13. ítélete
9. 1991. évi LXIX. Törvény a pénzüintézetekről és a pénzüintézeti tevékenységről
10. 1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról
11. 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról